

CCN VOGELZANG CBN

Commission pour la Conservation,
la Gestion et le Développement de
la Nature dans la vallée du
VOGELZANGbeek a.s.b.l.

CBN VOGELZANG CBN

Commissie voor Behoud,
Beheer en Ontwikkeling
van de Natuur in de
VOGELZANGbeekvallei v.z.w.

Belgique-België
P.P. / P.B.

1050 Bruxelles 5
Brussel
1/7854

PERIODIQUE TRIMESTRIEL
DRIEMAANDELIJKS TIJDSCHRIFT
2ème trimestre / 2de kwartaal 2006
Bur. Dépôt / Afgiftekantoor : Bruxelles / Brussel 5

Edit. resp. / Verantw. uitg. : Peter VANBELLINGHEN
Bld. Gen. Jacqueslaan 155, 1050 Bruxelles / Brussel
210-0062146-21 C.C.N. VOGELZANG C.B.N.
INFO : ☎ 02/640.19.24 – ccvogelzangcbn@gmail.com

FEUILLE DE CONTACT • N°-Nr 11/2006 • CONTACTBLAD

Avec le soutien de :

FONDATION ROI BAUDOUIIN

KONING BOUDEWIJNSTICHTING

ADMINISTRATION COMMUNALE
GEMEENTEBESTUUR

REGION DE BRUXELLES-CAPITALE

BRUSSELS HOOFDSTEDELIJK GEWEST

INSTITUT BRUXELLOIS
POUR LA GESTION DE
L'ENVIRONNEMENT
BRUSSELS INSTITUUT
VOOR MILIEUBEHEER

PROTECTION DES OISEAUX

VOGELBESCHERMING

VLAAMSE
GEMEENSCHAPSCOMMISSIE
BRUSSELS HOOFDSTEDELIJK GEWEST

Chères amies, chers amis,

Tout prête à croire que l'année 2006 sera une année charnière pour la Vallée du Vogelzangbeek et ceci non seulement pour le site lui-même, mais également pour l'association qui a inscrit dans ses statuts la conservation, la gestion et le développement des valeurs naturelles de ce patrimoine commun.

Après plus de dix années d'action pour la conservation, avec notamment la demande de classement et de multiples interventions pour défendre le site, nous avons obtenu que la partie centrale soit reconnue comme espace naturel par les propriétaires. Cette reconnaissance s'est concrétisée en 2005 par une demande pour agréer cette partie comme Réserve Naturelle Régionale. **En 2006, cette agrégation sera une réalité !**

En plus d'être classée comme site avec un intérêt esthétique et scientifique (1998), la vallée contiendra donc également une véritable réserve naturelle. Ce nouveau statut complémentaire confirmera ce que nous ne cessons de clamer depuis le début, c.-à-d. que la gestion de ce patrimoine naturel mérite une attention particulière et que le devoir de tous et de toutes est d'intervenir pour assurer sa pérennité. Cette agrégation renforcera davantage notre collaboration avec les propriétaires et l'IBGE (*). **On prévoit en 2006 la signature** d'un avenant pour renouveler notre convention avec la Commune d'Anderlecht, la signature d'une nouvelle convention de partenariat avec l'IBGE, le maintien de la convention avec les copropriétaires Bruxelles Formation & Vlaamse Dienst voor Arbeidsbemiddeling et peut-être la signature d'une convention avec DEMA pour pouvoir étendre la surface gérée vers la zone du canal.

Cependant, si nous voulons rester présents sur l'échiquier et, comme dans le passé, être un stimulant pour la réhabilitation complète du site, participer au processus qui déterminera la gestion à appliquer et assurer une meilleure connaissance du patrimoine de la vallée, notre association doit davantage susciter de nouvelles vocations. En effet, il y a grand besoin d'agrandir notre équipe de bénévoles chargée de nombreuses tâches qui font vivre l'association et qui sont indispensables pour pouvoir réaliser nos objectifs. N'hésitez donc pas à proposer votre participation !

Durant les premières années, nous avons réussi à obtenir des moyens financiers importants pour entamer la réhabilitation du site. Grâce à la sélection de deux de nos projets par la Fondation Roi Baudouin (financements : Loterie Nationale et Fonds Gaz naturel pour la Nature), grâce au Prix catégorie « Nature » des Ford Conservation & Environmental Grants 2003, grâce aux Arrêtés de subvention du Gouvernement de la RBC (Ministre D. Gosuin, Secrétaire d'Etat E. Kir, Ministre E. Huytebroeck), et grâce aux subsides du Vlaamse Gemeenschapscommissie et de la Commune d'Anderlecht, nous avons réalisé plusieurs projets qui cadrent parfaitement dans ce plan global de réhabilitation. La générosité de nos membres nous a même permis d'assurer un financement complémentaire considérable. Merci à tous !

(*) ABRÉVIATIONS : voir page 24

Beste Vrienden,

Het ziet er naar uit dat 2006 voor de Vogelzangbeekvallei een scharnierjaar gaat worden. Dat geldt niet alleen voor het gebied zelf, maar ook voor de vereniging die volgens haar statuten de natuurwaarden van dit gemeenschappelijk erfgoed dient te beschermen, te beheren en te ontwikkelen.

Na meer dan tien jaar beschermingsacties, met ondermeer de beschermingsaanvraag en veelvuldige tussenkomsten ter vrijwaring van het gebied, hebben wij ook kunnen bekomen dat de eigenaars het centrale gedeelte gaan erkennen als natuurgebied. Die erkenning heeft zich in 2005 geconcretiseerd in een aanvraag om dit gedeelte als Gewestelijk Natuurreservaat te erkennen. **In 2006 zal deze erkenning volledig rond zijn!**

Na haar bescherming als gebied met een esthetisch en wetenschappelijk belang (1998) wordt dit gedeelte van de vallei nu een echt natuurreservaat. Dat nieuwe bijkomend statuut bevestigt wat wij al van bij de aanvang duidelijk hebben gesteld: het beheer van dit natuurlijk erfgoed verdient bijzondere aandacht en het is ieders plicht zijn steentje bij te dragen om het voortbestaan ervan te verzekeren.

Deze erkenning zal onze samenwerking met de eigenaars en het BIM (*) ook meer versterken. **In 2006 voorzien we de ondertekening** van een aanhangsel om onze overeenkomst met de Gemeente Anderlecht te vernieuwen, de ondertekening van een nieuwe partnerovereenkomst met het BIM, het behoud van de overeenkomst met de mede-eigenaars Vlaamse Dienst voor Arbeidsbemiddeling & Bruxelles Formation en misschien de ondertekening van een overeenkomst met DEMA om de beheerde oppervlakte naar de kanaalzone te kunnen uitbreiden.

In het verleden hebben wij een voorttrekkersrol gespeeld in de volledige herwaardering van het gebied, mee richting gegeven aan het proces dat de lijnen uitstippelt voor het beheer en ook een betere kennis van het in de vallei aanwezige erfgoed verzekerd. Willen we dat verder blijven doen, moeten we nieuw bloed zoeken voor onze vereniging. Onze ploeg heeft immers dringend nood aan bijkomende actieve vrijwilligers voor het op zich nemen van de verschillende taken die onze vereniging doen leven en die onontbeerlijk zijn om onze doelstellingen te kunnen verwezenlijken. Aarzel dus niet om hiervoor contact met ons op te nemen.

De eerste jaren zijn we erin geslaagd belangrijke financiële middelen te bekomen om de herwaardering van het gebied aan te vatten. Dankzij de selectie van twee van onze projecten door de Koning Boudewijnstichting (financiering : Nationale Loterij en Aardgasnatuurfonds), de Prijs in de categorie « Natuur » van de Ford Conservation & Environmental Grants 2003, de Subsidiebesluiten van de Regering van het BHG (Minister D. Gosuin, Staatssecretaris E. Kir, Minister E. Huytebroeck) en de subsidies van de Vlaamse Gemeenschapscommissie en de Gemeente Anderlecht, hebben wij verscheidene projecten kunnen verwezenlijken die perfect passen in dit globaal herwaarderingsplan. Door de gulheid van onze leden komt daar nog een aanzienlijke bijkomende financiering bovenop. Dank aan allen!

(*) AFKORTINGEN: zie pagina 24

Ces investissements ont prouvé que notre association est devenue un élément incontournable dans l'organisation de la gestion et pour le développement des valeurs naturelles du site.

En 2006, nous continuerons sur notre lancée avec deux nouveaux projets financés par la Commune d'Anderlecht et par la Foundation Alcoa, mais nous mettrons aussi tout notre poids dans la balance pour obtenir la réhabilitation et la réaffectation des bâtiments abandonnés par la Commune et la SDRB (*). L'abandon de ce patrimoine provoque une dégradation inadmissible des valeurs esthétiques du site et met en péril le développement de futurs projets à vocation sociale, culturelle et éducative.

Exemple : la ferme du Meylemeersch offre l'opportunité de créer une nouvelle « Ferme pour Enfants ». Ce type de projet manque cruellement en milieu urbain et, paradoxalement, dans la commune avec la zone rurale la plus importante de la RBC il n'y en a pas ! En plus, c'est la SDRB (Société de Développement pour la Région de Bruxelles-Capitale !) qui est propriétaire, mais elle prétend que ce type de développement ne fait pas partie de sa mission (?). La Commune, qui a soutenu notre proposition prétend ne pas disposer de moyens, mais des investissements importants sont prévus pour l'extension du centre sportif du Vogelzang !

Ce manque d'équilibre et d'intérêt pour sensibiliser les générations futures aux problèmes (environnement, protection de la nature, OGM & agriculture biologique, alimentation & santé, déchets, développement durable, ...) que pose notre société moderne nous désole. Avec un peu de bonne volonté et la mise en commun des moyens communaux, régionaux, fédéraux (et sponsors privés ?), ce projet ainsi que d'autres seront réalisables, n'est-ce pas ?

Une autre dégradation inadmissible – cette fois-ci, celle des valeurs scientifiques du site – est la pollution du ruisseau et de certaines zones humides. Cette situation illégale a été dénoncée depuis le départ par les douze associations qui ont demandé le classement du site en 1995. Elle fait aussi l'objet d'une observation par un propriétaire et est reprise dans l'Arrêté de Classement du 12 novembre 1998 comme suit :

Remarque : *« l'état du Vogelzangbeek est déplorable et cette mesure de classement devrait contribuer à l'amélioration de ce cours d'eau exceptionnel »*

L'Arrêté la rencontre de manière suivante : *« le classement du site permettra d'éviter à l'avenir de nouvelles agressions qui feront l'objet d'une attention plus soutenue des pouvoirs publics. »*

La Directive cadre européenne, entrée en vigueur depuis 2000 et qui fixe les normes pour la qualité écologique des eaux souterraines et de surface, n'est pas du tout respectée.

En juillet 2004, la Cour de Justice Européenne a condamné la Belgique pour non-respect de la Directive Européenne relative à l'épuration des eaux usées urbaines.

A Bruxelles, l'AED chargée de répondre aux normes de la directive accuse déjà un retard considérable sur le programme et concentre tous ses efforts sur l'assainissement de la Senne. Elle n'a donc pris aucune initiative pour le Vogelzangbeek.

(*) ABRÉVIATIONS : voir page 24

Deze investeringen hebben aangetoond dat onze vereniging niet meer te omzeilen valt als het gaat om de organisatie van het beheer en de ontwikkeling van de natuurwaarden van het gebied.

In 2006 borduren wij verder aan ons werk met twee nieuwe projecten die gefinancierd worden door de Gemeente Anderlecht en door de Alcoa Foundation. Maar wij zullen ook al ons gewicht in de schaal werpen om de herwaardering en herbesteding te bekomen van de door de Gemeente en de GOMB (*) verlaten en verwaarloosde gebouwen. Het aan zijn lot overlaten van dit patrimonium brengt een ontoelaatbare schade toe aan de esthetische waarden van het gebied en brengt de ontwikkeling van toekomstige sociale, culturele en educatieve projecten in gevaar.

Voorbeeld: de Meylemeershoeve biedt de kans om een nieuwe « Kinderboerderij » tot stand te brengen. In een stedelijke omgeving is er een vreselijk gebrek aan dit soort projecten, maar paradoxaal genoeg is er geen te vinden in de gemeente met de belangrijkste landelijke zone van het BHG! Bovendien is de GOMB (Gewestelijke Ontwikkelingsmaatschappij Brussel) er eigenaar van, maar zij houdt staande dat dit type ontwikkeling geen deel uitmaakt van haar opdracht (?). De Gemeente, die ons voorstel ondersteunde, beweert nu dat ze niet over de middelen beschikt, maar heeft wel belangrijke investeringen voor de uitbreiding van het sportcentrum van Vogelzang in petto !

Dit gemis aan evenwicht en aan belangstelling om de toekomstige generaties te sensibiliseren voor de problemen die onze moderne samenleving met zich meebrengt (milieu, natuurbescherming, GGO's versus biologische landbouw, voeding en gezondheid, afval, duurzame ontwikkeling, ...) vinden wij heel spijtig. Met een beetje goede wil en het op elkaar afstemmen en samenvoegen van de middelen van de gemeentelijke, gewestelijke en federale overheden (en privé-sponsors?) , zou dit project, naast andere, ongetwijfeld verwezenlijkt kunnen worden.

Een andere ontoelaatbare aftakeling – in dit geval echter van de wetenschappelijke waarden van het gebied – is de vervuiling van de beek en van sommige vochtige zones. Deze illegale toestand is van bij de aanvang aangeklaagd door de twaalf verenigingen die de bescherming van het gebied in 1995 hebben aangevraagd. Ze maakt ook het voorwerp uit van een vaststelling door een eigenaar en werd als volgt opgenomen in het Beschermingsbesluit van 12 november 1998:

Opmerking: *« de Vogelzangbeek ligt er afschuwelijk bij en deze beschermingsmaatregel moet bijdragen tot de verbetering van deze buitengewone waterloop »*. Het Besluit komt daar als volgt aan tegemoet: *« dankzij de bescherming van het gebied zullen in de toekomst nieuwe aantastingen worden vermeden; de overheden zullen er met meer aandacht kunnen over waken. »*

De Europese Kaderrichtlijn, die van kracht is sinds 2000 en die de normen vastlegt voor de ecologische kwaliteit van de grond- en oppervlaktewaters, wordt helemaal niet nageleefd.

België werd in juli 2004 veroordeeld door het Europees Hof van Justitie wegens de niet-naleving van de Europese richtlijn Zuivering stedelijk afvalwater.

In Brussel heeft het BUV, dat ermee belast werd om te beantwoorden aan de normen van de richtlijn, al een aanzienlijke achterstand op het programma. Al haar inspanningen concentreren zich immers op de zuivering van de Zenne. Ze heeft dus geen enkel initiatief genomen voor de Vogelzangbeek.

(*) AFKORTINGEN: zie pagina 24

Heureusement, il y a Aquafin ! Cette administration, équivalente de l'AED (*) en Région Flamande, tente de réaliser un projet de collecteur dans la vallée pour évacuer les eaux usées venant de la Flandre.

Suite à notre intervention, ce projet est à présent couplé à celui pour l'installation d'un second collecteur dans la vallée qui doit garantir également l'évacuation des eaux usées venant de la RBC. Si tout se déroule comme prévu, **l'installation des collecteurs commencera en 2006 !**

A partir de la mise en service des deux collecteurs, les raccordements des égouts vont pouvoir se réaliser et l'assainissement du ruisseau ainsi que la réhabilitation de notre maillage bleu deviendront réalité.

La collaboration avec la Commune s'est sensiblement améliorée les dernières années et nous espérons que cette tendance se maintiendra, car beaucoup de choses restent à faire !

En 2006, les élections communales aboutiront soit au maintien de la majorité actuelle, soit à un changement – les électeurs en décideront !

Notre ASBL a toujours voulu rester à l'écart de toute appartenance politique, car nous estimons que tout citoyen a le droit d'avoir ses opinions. De même, dans tous les partis politiques, on trouve des gens responsables qui sont conscients que la Nature mérite une place dans l'environnement de l'Homme. A nous de les sensibiliser et d'obtenir un meilleur équilibre au niveau des investissements de la Commune en faveur de la conservation, de la gestion et du développement de la Nature dans la vallée.

Quoi qu'il en soit, nous comptons bien utiliser toutes les opportunités et mener toutes les actions que nous jugerons nécessaires pour assurer la pérennité de notre patrimoine commun naturel.

Durant les dix premières années, nous avons constaté que malgré le classement du site, le patrimoine a subi encore de multiples dégradations (voir articles dans nos publications précédentes). Ceci est inadmissible et même si certaines dégradations ont pu être évitées ou réparées grâce à nos interventions, nous comptons bien corriger cette aberration. L'analyse des faits nous apprend que les causes principales sont toujours les mêmes, c.-à-d. le non-respect de l'Arrêté de classement lors des procédures d'octroi des permis d'urbanisme (par ignorance ou par négligence !), les travaux illégaux réalisés par les propriétaires et/ou les locataires (administrations et particuliers) ou le refus de ceux-ci d'intervenir pour conserver les valeurs existantes du patrimoine.

En 2006 et les années à venir, nous allons par tous les moyens disponibles (sensibilisation du public, des autorités et des propriétaires, actions médiatiques, concertations, procédures judiciaires, ...) faire pression pour que ces aberrations appartiennent définitivement au passé. Ce rôle de notre association, que nous assumons pleinement, demande cependant trop d'énergie, trop de temps et nous préférons qu'il en soit autrement.

Notre mission de gestion (réhabilitation) et de développement de la Nature (étude, conception et réalisation de projets, éducation à la nature et à l'environnement, ...) mérite qu'on s'y attache davantage.

(*) ABRÉVIATIONS : voir page 24

Gelukkig is er Aquafin, in het Vlaams Gewest de evenknie van het BUV (*), die een project voor een collector in de vallei tracht tot stand te brengen voor de afvoer van het uit Vlaanderen afkomstige afvalwater !

Als gevolg van onze tussenkomst werd dit project gekoppeld aan dat voor de installering van een tweede collector in de vallei die de afvoer van het uit het BHG afkomstige afvalwater moet waarborgen. Als alles verloopt zoals voorzien, wordt **de installering van de collectoren aangevat in 2006 !**

Zodra de twee collectoren in werking worden gesteld, kunnen de riolen er worden op aangesloten, waardoor de zuivering van de beek en de herwaardering van ons blauwe netwerk een realiteit zullen worden.

De samenwerking met de Gemeente is de laatste jaren gevoelig verbeterd en we hopen dat deze trend blijft voortduren want er blijft nog veel te doen!

In 2006 zullen de gemeenteraadsverkiezingen ofwel leiden tot het behoud van de huidige meerderheid, ofwel verandering brengen – de kiezers zullen erover beslissen !

Onze VZW heeft zich steeds van elke politieke aanhorigheid willen onthouden, want wij zijn de mening toegedaan dat elke burger het recht heeft om zijn meningen te koesteren. We vinden dan ook in elke politieke partij verantwoordelijke mensen die er zich van bewust zijn dat de Natuur een plaats verdient in het milieu van de Mens. Aan ons om hen te sensibiliseren en een beter evenwicht te verkrijgen op het niveau van de investeringen van de Gemeente ten gunste van de bescherming, het beheer en de ontwikkeling van de Natuur in de vallei.

In elk geval zullen wij alle kansen aangrijpen en alles doen wat volgens ons nodig is om het voortbestaan van ons gemeenschappelijk natuurlijk erfgoed te verzekeren.

In de loop van de eerste tien jaren stelden wij vast dat, ondanks de bescherming van het gebied, het erfgoed nog vaak werd verwaarloosd en schade leed (zie artikels in onze vorige publicaties). Dit is ontoelaatbaar. Ook al mogen wij bepaalde schade door onze tussenkomsten hebben vermeden of hersteld, dan willen wij nu dit soort verdwazing stoppen.

Een analyse van de feiten leert ons dat de belangrijkste oorzaken steeds dezelfde zijn, namelijk het (uit onwetendheid of door nalatigheid) niet respecteren van het Beschermingsbesluit bij procedures om stedenbouwkundige vergunningen af te leveren, naast eigenaars en/of huurders (besturen of particulieren) die illegale werken uitvoeren of weigeren het nodige te doen om de bestaande waarden van het erfgoed in stand te houden.

In 2006 en de jaren die komen, gaan wij met alle mogelijke middelen (sensibilisering van het publiek, de overheden en de eigenaars, media-acties, overleg, juridische procedures, ...) druk uitoefenen om ervoor te zorgen dat deze verdwazing stopt en definitief tot het verleden behoort. Voorlopig neemt onze vereniging deze rol wel volledig op zich, maar het slorpt te veel tijd en energie op. Wij zouden dit graag anders zien.

Onze opdracht inzake beheer (herwaardering) en ontwikkeling (studie, ontwerp en verwezenlijking van projecten, natuur- en milieueducatie, ...) van de Natuur verdient het dat wij ons er meer op kunnen toespitsen.

(*) AFKORTINGEN: zie pagina 24

Comme à beaucoup d'autres endroits au monde, la pression d'urbanisation est énorme chez nous. Constructions et infrastructures font tache d'huile et envahissent les derniers espaces ouverts. La plupart du temps, l'urbanisation se fait sans réflexion et menace la qualité de vie de la ville. Les résultats sont connus et de plus en plus d'habitants quittent la ville. Des quartiers verts et la Nature peuvent donner des impulsions positives à cette qualité de vie. Ils offrent aux habitants des oasis de calme et ont une valeur psychologique bien plus importante que nous soupçonnons. **La nécessité de « verduriser » les espaces urbains et de développer un maillage vert (et bleu)** est donc devenue une priorité et on peut espérer qu'au niveau politique, ceci fasse également l'objet de plus d'attention (et de moyens).

Tout le monde est conscient que la vallée du Vogelzangbeek est un maillon essentiel et indispensable du maillage vert et bleu. Le PRAS (*) et le PRD l'ont confirmé. Parmi les différentes fonctions de ce maillage, c'est surtout la fonction écologique qui pourra se développer à partir des sites comme la vallée du Vogelzangbeek, Neerpede, ...

Malheureusement, l'attention pour les zones vertes et la Nature est souvent absente lors de réaménagements et de nouvelles réalisations. Elles sont seulement envisagées en dernier lieu comme habillement d'infrastructures et de constructions. La plupart du temps, elles ne sont pas assez intégrées dans l'avant-projet ou y sont même supprimées à court terme pour des raisons économiques.

En plus, à Anderlecht le PRAS et la Commune ont malheureusement consacré de nombreux espaces ruraux à l'une ou l'autre forme d'urbanisation. Ces espaces, qui ont toujours fait partie du paysage rural (Pajottenland), contiennent souvent des zones et des éléments verts de haute valeur biologique qui méritent d'être conservés et respectés par les nouveaux projets. C'est en respectant ce qui existe qu'on comprendra mieux comment développer un maillage qui améliorera la qualité de vie des citoyens. Ce principe doit prévaloir lors de **la conception du prochain PPAS "Chaudron"** et des futurs projets dans la vallée !

Souvent, on est très loin de cet objectif et si le premier projet de la SDRB pour le Meylemeersch n'avait pas suscité une opposition aussi déterminée de la part des comités de quartier et de notre association, nous aurions perdu pour toujours cette partie de la vallée.

Malheureusement, de l'autre côté du site, l'AED a échoué lamentablement lors du réaménagement de la chaussée de Mons. Le manque de communication et donc de concertation et de participation de la part de cette administration est la cause que l'opportunité pour reconstruire à cet endroit le maillage dans la vallée n'a pas été saisie.

Dans les années à venir, nous souhaitons vivement que toutes les autorités (régionales, communales, ...) ainsi que les administrations chargées de l'aménagement du territoire, de l'urbanisme, de l'environnement, des équipements et du déplacement **respectent tous les éléments verts existants** et qu'elles s'appliquent, chaque fois que l'occasion se présente, à **créer un maillage vert et bleu écologique et social qui tient compte de 'toutes' les fonctions** qui lui sont attribuées. Un petit conseil pour les concernés : ne pensez pas seulement en termes d'esthétique – pensez aussi aux valeurs biologiques des éléments à créer.

(*)**ABRÉVIATIONS** : voir page 24

Zoals op zovele andere plaatsen in de wereld, is de druk van de urbanisatie bij ons enorm groot. Bouw- en infrastructuurwerken verspreiden zich als een olievlek en nemen de laatste open ruimten in beslag. Meestal verloopt die verstedelijking totaal onbezonnen en bedreigt ze de leefbaarheid in de stad. De gevolgen zijn bekend, en steeds meer inwoners ontvluchten de stad. Maar groene buurten en Natuur kunnen positieve impulsen geven aan de leefbaarheid. Ze bieden de bewoners oases of eilandjes van rust met een veel belangrijker psychologische impact dan we vermoeden. De « **vergroening** » van stedelijke ruimtes **en de ontwikkeling van een groen (en blauw) netwerk** moeten dus prioriteit krijgen. Hopelijk zal er op politiek niveau ook meer aandacht (en middelen) aan worden besteed.

Iedereen is er zich van bewust dat de Vogelzangbeekvallei een van de belangrijkste (en zelfs noodzakelijke) schakels is van dit groene en blauwe netwerk. Het GBP (*) en het GewOP bevestigen dit. Bij de verschillende functies van dit netwerk, is het vooral de ecologische functie die zich kan ontwikkelen van vanaf gebieden zoals de Vogelzangbeekvallei, Neerpede, ...

Helaas heeft men vaak weinig aandacht voor groen en Natuur bij renovaties of nieuwe projecten. Ze moeten achteraf gewoon de infrastructuur en bouwwerken wat opsmukken, lang nadat alles reeds is aangelegd. Meestal neemt men groen en Natuur niet mee op in het concept of schrapt men ze er op korte termijn zelfs uit om economische redenen.

In Anderlecht voorzien het GBP en de Gemeente één of andere vorm van stadsuitbreiding voor verscheidene landelijke zones. Deze stukken hebben altijd deel uitgemaakt van het kleinschalige landschap (Pajottenland) en bevatten vaak biologisch zeer waardevolle zones en groene elementen. Nieuwe projecten zouden die moeten beschermen en er rekening mee dienen te houden. Door te respecteren wat bestaat kunnen we beter begrijpen hoe we een netwerk kunnen ontwikkelen om de leefbaarheid voor de burgers te verbeteren. Dit principe moet voorrang krijgen bij **het ontwerpen van het BBP "Ketel"** en de volgende projecten in de vallei !

Vaak ligt deze doelstelling zeer ver verwijderd. Als het eerste project van de GOMB voor de Meylemeers niet op zulke hevige weerstand van de wijkcomités en onze vereniging was gebotst, zouden we dit deel van de vallei voorgoed verloren hebben.

Aan de andere kant van het gebied is het BUV er echter in gelukt om bij de heraanleg van de Bergense steenweg op een jammerlijke, lamentabele wijze te falen. Door een gebrek aan communicatie - en dus ook aan overleg en inspraak - vanwege dit bestuur, heeft de vallei op deze plaats de aansluiting op het netwerk niet terug gevonden.

Voor de toekomst wensen wij van harte dat alle overheden (gewestelijke, gemeentelijke, ...) en administraties die bevoegd zijn inzake ruimtelijke ordening, stedenbouw, milieu, uitrustingen en vervoer **alle bestaande groene elementen respecteren**. Verder wensen we ook dat ze, telkens als de gelegenheid zich voordoet, hun uiterste best zullen doen om een ecologisch en sociaal **groen en blauw netwerk tot stand te brengen**, en dat er rekening wordt gehouden met 'alle' functies die eraan toegedicht worden. Een kleine raad voor de betrokkenen: bekijk het niet alleen vanuit een esthetische invalshoek, maar denk vooral ook aan de biologische waarden bij de verschillende onderdelen.

(*)**AFKORTINGEN**: zie pagina 24

Si nous – et les générations futures – voulons vivre dans une ville avec un environnement acceptable, il est grand temps de revoir les procédures et les mécanismes actuels, car les résultats sont plutôt décevants !

Il y a bien sûr d'autres enjeux dont l'importance dépasse largement celui des actions locales que mène la CCN Vogelzang CBN pour préserver les valeurs naturelles de quelques zones humides, d'un ruisseau, d'une vallée, ... Cependant, si nous réussissons à sensibiliser un public plus large et ceux qui seront amenés à prendre des décisions au niveau communal et au niveau régional, nous avons bon espoir que nos actions feront boule de neige. Renforcées par des actions semblables, elles arriveront peut-être à faire comprendre que notre terre nourricière n'est pas seulement l'environnement de l'Homme, mais aussi celui d'un nombre incalculable d'autres êtres vivants. **Notre seul choix est de vivre ensemble en symbiose.**

Willen wij – en met ons de toekomstige generaties – leven in een stad met aanvaardbare milieunormen, dan is het de hoogste tijd om de huidige procedures en mechanismen te herzien, want de resultaten zijn voorlopig eerder ontgoochelend !

De CCN Vogelzang CBN voert acties voor het beschermen van de natuurwaarden van enkele vochtige zones, een beekje, een vallei, ... Het belang ervan staat natuurlijk niet in dezelfde verhouding met sommige andere zaken die op het spel staan. Toch koesteren wij de hoop dat onze acties een sneeuwbal effect kunnen hebben als we erin slagen een breder publiek en de beleidsmakers op gemeentelijk en gewestelijk niveau te sensibiliseren. Ze zullen samen met andere gelijkaardige acties misschien helpen begrijpen dat onze Moeder aarde er niet enkel voor de Mens is, maar ook het leefgebied vormt voor een ontelbaar aantal andere levende wezens. **De enige keuze die we hebben is om samen en in symbiose te leven.**

Vallée du Vogelzangbeek & Kattekasteel / Vogelzangbeekvallei met Kattekasteel

VISITES & OBSERVATIONS

Les «Promenades Nature» dans la vallée du Vogelzangbeek sont devenues une tradition pour bon nombre d'amis de la NATURE. Différents thèmes, collaboration avec différentes associations, différents guides motivés et compétents garantissent aux participants de découvrir ou d'apprendre à mieux connaître tous les composants de notre environnement. Mieux connaître et mieux apprécier sont aussi les premières conditions pour savoir mieux protéger, car finalement, c'est ça qui est important si nous voulons conserver ce patrimoine commun.

Comme d'habitude, nous vous donnons ci-après, un aperçu de certains faits marquants et observations de 2005 :

WANDELINGEN & WAARNEMINGEN

De "Natuurwandelingen" in de Vogelzangbeekvallei zijn voor vele NATUURvrienden een traditie geworden. Dankzij de verschillende thema's en de samenwerking met allerlei verenigingen en verscheidene gemotiveerde en bekwame gidsen maken de deelnemers kennis met alle componenten van ons milieu en kunnen ze deze ook beter leren onderscheiden. Een betere kennis en meer waardering zijn ook de eerste voorwaarden om beter te kunnen beschermen. Uiteindelijk is dat immers de bedoeling indien we ons gemeenschappelijk erfgoed willen in stand houden.

Zoals gewoonlijk, geven we hierna een overzicht van sommige waarnemingen en markante feiten voor 2005:

- Pour la première fois, un couple d'Ouettes d'Egypte (*Alopochen aegyptiacus*) était présent sur le site toute l'année. Il s'agit probablement d'oiseaux immatures qui pourront nicher cette année-ci.
- Pendant la promenade du 20/3 (Aves), nous avons pu observer 3 Rougequeues noirs (*Phoenicurus ochruros*) en passage migratoire qui fourrageaient à partir des clôtures du nouveau terrain synthétique.
- Pendant toute la saison, le Pic vert (*Picus viridis*) a été observé (et surtout entendu) de nombreuses fois (10/4, 24/4, 1/5, 25/6, 6/7, 4/9, 9/10, ...). Le 18/6, nous avons surpris 2 jeunes cherchant de la nourriture le long des chemins herbeux.
- Durant le printemps et l'été, le couple de Faucons crécerelles (*Falco tinnunculus*) qui occupe chaque année son site de nidification à la rue du Vogelenzang (St. Niklaasinstituut) a été la source de nombreuses observations (20/3, 24/4, 1/5, 22/5, 9/6, 12/6, 13/6, 18/6, 25/6, 26/6, 6/7, 2/10, ...). Cette année, le record a été battu, car 4 jeunes faucons ont pris leur envol le 4 & 5/7. A chaque nourrissage, le spectacle était assuré et la compétition pour être le premier à recevoir sa pitance a même failli faire une victime. En effet, poussé par ses frères et soeurs un des jeunes est tombé du nid (23/5), mais a heureusement pu atterrir sur un appui de fenêtre au 1er étage. Les parents ont partagé les séances de nourrissage de façon équitable entre ceux d'en haut et celui d'en bas et tout s'est terminé en 'happy end'.
- Les autres rapaces diurnes présents sur le site sont : la Buse variable (*Buteo buteo*) vue à plusieurs reprises (1/5, 13/6, 25/6) pendant la saison de nidification et qui pourrait nicher au Meylemeersch; l'Epervier d'Europe (*Accipiter nisus*) vu régulièrement (19/3, 20/3, 1/5, 25/6) et qui niche dans l'extrémité sud du cimetière; le Faucon pèlerin (*Falco peregrinus*) était en 2005 aussi présent sur la tour de refroidissement à Drogenbos, mais sans suite de nidification (G. Robbrecht – FIR (*)). En 2006, mâle et femelle sont de nouveau présents et le couple a déjà été observé en parade le 25/2/2006 (G. Robbrecht).
- Les batraciens, pas toujours très visibles, sont pourtant bien présents sur le site (voir article suivant). Le Triton alpestre (*Triturus alpestris*) a été vu les 16/3 et 15/10, des Grenouilles rousses (*Rana temporaria*) les 16/3, 19/3, 9/10, ... et de nombreux (\pm 60)

(*) ABRÉVIATIONS : voir page 24

De haut en bas: Oulette d'Egypte, Rougequeue noir, Faucon crécerelle, Epervier d'Europe, Faucon pèlerin.

- Voor de eerste maal was er het hele jaar door een koppel Nijlganzen (*Alopochen aegyptiacus*) in het gebied aanwezig. Waarschijnlijk gaat het om onvolwassen exemplaren die volgende jaar zouden kunnen gaan broeden.
- Tijdens de wandeling van 20/3 (Aves) konden we drie Zwarte roodstaarten (*Phoenicurus ochruros*) waarnemen die tijdens de trek aan het foerageren waren vanaf de omheiningen van het nieuwe synthetische sportterrein.
- Het hele seizoen door werd de Groene specht (*Picus viridis*) dikwijls (10/4, 24/4, 1/5, 25/6, 6/7, 4/9, 9/10, ...) waargenomen (en vooral gehoord). Op 18/6 stooten wij op twee jongen op zoek naar voedsel in de grasbermen langs de wandelweg.
- In de loop van de lente en de zomer konden we het paartje Torenavalken (*Falco tinnunculus*) dat ieder jaar opnieuw zijn nestholte aan het St. Niklaasinstituut in de Vogelenzangstraat bezet, zeer vaak waarnemen (20/3, 24/4, 1/5, 22/5, 9/6, 12/6, 13/6, 18/6, 25/6, 26/6, 6/7, 2/10, ...). Dit jaar is een record gebroken. Op 4 en 5/7 vlogen er zo maar eventjes 4 jonge valken uit. Telkens ze gevoederd werden was het één en al spektakel. De competitie om het eerst het rantsoen te krijgen maakte zelfs bijna een slachtoffer. Een door zijn broers en zusjes weggeduwd exemplaar viel immers uit het nest (23/5). Gelukkig kon het veilig landen op een vensterbank van de 1e verdieping. De ouders voederden dan evenwichtig de jongen op de bovenste verdieping en het exemplaar beneden. All is well that ends well!
- Er waren nog andere dagroofvogels aanwezig in het gebied. De tijdens het broedseizoen (op 1/5, 13/6, 25/6) waargenomen Buizerd (*Buteo buteo*) broedde misschien in de Meylemeersch. Regelmatig (19/3, 20/3, 1/5, 25/6) zag men de Sperwer (*Accipiter nisus*). Die broedt op de uiterste zuidkant van het kerkhof. In 2005 was de Slechtvalk (*Falco peregrinus*) aanwezig op de koeltoren maar broedde er niet (G. Robbrecht – FIR (*)). Mannetje en vrouwtje zijn in 2006 weer aanwezig en men heeft het koppel al zien baltzen op 25/2/2006 (G. Robbrecht).
- De amfibieën worden niet altijd opgemerkt maar zijn wel degelijk aanwezig in het gebied (Zie het hierna volgend artikel). De Alpenwatersalamander (*Triturus alpestris*) is op 16/03 en 15/10 waargenomen. De Bruine kikker (*Rana temporaria*) op 16/3, 19/3, 9/10, ... De gewone pad (*Bufo bufo*) namen we in grote aantallen (ongeveer 60) waar tijdens onze avondwandeling van 19/3.

(*) AFKORTINGEN: zie pagina 24

Van boven naar onder: Nijlgans, Zwarte Roodstaart, Torenavalk, Sperwer, Slechtvalk

Crapauds communs (*Bufo bufo*) lors de la promenade nocturne du 19/3. La grenouille verte (*Rana esculenta synklepton*) a été entendue à plusieurs reprises aux alentours de la grande mare et observée dans les mares fraîchement creusées (voir article qui suit). Lors de la gestion du 15/10, organisée avec le personnel de la multinationale ALCOA, nous avons observé le même jour 3 espèces différentes d'amphibiens (*T. alpestre*, *Gr. Rousse* et *gr. verte*) et une libellule dont la détermination laisse quelques doutes : c'est, soit *Sympétrum strié* (*Sympetrum striolatum*), soit *Sympétrum commun* (*Sympetrum vulgatum*) (?).

- En 2005, nous avons assisté à une autre primeur qui est celle de la nidification probable du Bruant des roseaux (*Emberiza schoeniclus*). Cette espèce, dont la nidification à Bruxelles est extrêmement rare (Atlas 1989 à 1991 – Aves) est régulièrement de passage (migratoire) dans la vallée. L'année passée, un couple a tenté l'expérience. Un mâle chantant a été observé les 26/4, 1/5 et 12/6. La femelle, plus discrète, a été vue le 1/5 quand elle transportait des matériaux pour construire son nid et une seconde fois le 12/6.
- Le 1er mai, nous avons à nouveau participé à l'action « L'aube des Oiseaux », organisée par Aves-Jeunes. Cette visite matinale (6 h !) a pour but de nous apprendre le chant des oiseaux. Nous avons entendu ou vu 41 espèces différentes, ce qui constitue un nouveau record (3 de plus que l'année précédente !).
- Sur la liste du 1/5 figurait aussi la Bernache du Canada (*Branta canadensis*) avec 2 oiseaux en vol. Cette présence a été confirmée le 6/7 par un adulte avec 5 juvéniles sur le bassin d'orage derrière l'hôpital Erasme. Nous pouvons donc à nouveau ajouter une espèce sur la liste des oiseaux nicheurs de la vallée.
- Les amateurs d'entomologie n'ont pas été déçus non plus, car durant cet été (les 13/7, 7 & 21/8), ils ont observé une série d'espèces de papillons dont le Machaon (*Papilio machaon*) et un accouplement de la Bucéphale (*Phalera bucephale*), mais aussi la Grande sauterelle verte (*Tettigonia viridissima*) et le Phanéroptère commun ou porte-faux (*Phaneroptera falcata*), la *Sympétrum rouge sang* (*Sympetrum sanguineum*) et l'*Aeschna bleu* (*Aeshna cyanea*), ...

De haut en bas:

- *Sympétrum strié*
- *Bruant des roseaux*
- *Bernache du Canada*
- *Bucéphale*
- *Grande sauterelle verte*

De groene kikker (*Rana esculenta synklepton*) werd verscheidene keren in de omgeving van de grote poel gehoord en waargenomen in de pas gegraven poelen (zie artikel hierna). Tijdens de beheersdag op 15/10, die met het personeel van de multinationale ALCOA werd georganiseerd, hebben we op dezelfde dag zelfs drie verschillende soorten amfibieën (Alpenwatersalamander, Bruine kikker en Groene kikker) kunnen waarnemen, evenals een libel waarvan de determinatie nog enkele twijfels laat rijzen: ofwel gaat het om de Steenrode heidelibel (*Sympetrum striolatum*), ofwel de Bruinrode heidelibel (*Sympetrum vulgatum*) (?).

- Het jaar 2005 bezorgde ons nog een andere primeur, namelijk een waarschijnlijk broedgeval van de Rietgors (*Emberiza schoeniclus*). Deze soort komt slechts zeer zelden tot broeden in Brussel (Atlas 1989 tot 1991 – Aves). Tijdens de trek wordt hij wel regelmatig waargenomen in de vallei. Vorig jaar heeft een koppel al een poging gewaagd. Een zingend mannetje werd waargenomen op 26/4, 1/5 en 12/6. Het discretere wijfje werd op 1/5 gezien terwijl ze nestmateriaal aanbracht, en een tweede maal op 12/6.
- Op 1 mei namen wij opnieuw deel aan de actie "Vroege vogels", op touw gezet door de Aves-Jeunes. Het vroege bezoek (6 u !) was erop gericht ons vogelgeluiden bij te brengen. Wij zagen of hoorden 41 verschillende soorten vogels zingen, wat ook een nieuw record is (3 meer dan vorig jaar).
- Op de lijst van 1/5 stond ook de Canadese gans (*Branta canadensis*) met 2 vogels in vlucht. Deze aanwezigheid werd ook bevestigd op 6/7 met een volwassen exemplaar met 5 jongen op het stormbekken achter het Erasmus-ziekenhuis. We mogen dus opnieuw een soort bijvoegen op de lijst van broedvogels in de vallei.
- De insectenliefhebbers werden evenmin teleurgesteld. Deze zomer (op 13/7, en op 7 en 21/8) namen ze een reeks vlinders waar waaronder de Koninginnepage (*Papilio machaon*) en een paring van de Wapendrager (*Phalera bucephale*), evenals de Grote groene sabelsprinkhaan (*Tettigonia viridissima*), de Sikkelsprinkhaan (*Phaneroptera falcata*), de Bloedrode heidelibel (*Sympetrum sanguineum*) en de Blauwe glazenmaker (*Aeshna cyanea*), ...

Van boven naar onder:

- *Steenrode heidelibel*
- *Rietgors*
- *Canadese gans*
- *Wapendrager*
- *Grote groene sabelsprinkhaan*

- Autre espèce remarquable qui a été revue le 21/8 dans les friches herbeuses du Vogelzang est la superbe Argiope frelon ou fasciée (*Argiope bruennichi* Scop.).
- Pour la première fois, la Foulque macroule (*Fulica atra*) a niché aux abords de la grande mare. Sa présence est constatée le 26/6 en compagnie de 4 poussins. Plus tard (13/7), la famille ne compte plus que 2 juvéniles.
- La population d'Épinoches à trois épines (*Gastérostéus aculeatus*) se porte bien. La preuve : le 21/6, nous décidons de transférer les poissons qui ont été piégés dans le fossé du trop-plein de la grande mare. En effet, coincés dans à peine 0,5 m² d'eau, leur survie est sérieusement compromise, car l'assèchement complet n'est plus qu'une question de jours. Près de 100 épinoches (!) ont été pêchés dans cette petite mare et sauvés d'une mort certaine.
- Autres primeurs en 2005 sont la nidification du Faisan de Colchide (*Phasianus colchicus*) (une femelle avec 2 jeunes les 5/7 et 9/10) et une première observation (26/6) de la Perdrix grise (*Perdix perdix*) côté RBC.
- Absente (?) depuis quelques années, l'Hirondelle des cheminées (*Hirundo rustica*) a de nouveau été observée aux alentours du Meylemeersch. Elle effectuait des allées et venues et pénétrait dans un bâtiment agricole, ce qui indique une nidification probable !
- D'autres observations (de visu ou auditives) ornithologiques prouvent l'étonnante diversité de la vallée : la Bergeronnette des ruisseaux (*Motacilla cinerea*) les 5/7, 25/7 et 9/10, la Bergeronnette grise (*Motacilla alba*) les 1/5, 4/9 et 9/10, le Grimpereau des jardins (*Certhia brachydactyla*) les 20/3, 1/5 et 4/9, la Rousserolle verderolle (*Acrocephalus palustris*) le 18/6, la Fauvette à tête noire (*Sylvia atricapilla*) les 10/4, 24/4, 1/5, 6/7 et 13/7, la Fauvette des jardins (*Sylvia borin*) les 1/5, 6/7 et 13/7, la Fauvette grisette (*Sylvia communis*) les 1/5, 18/6, 26/6, 6/7 et 13/7, Le Pic épeiche (*Dendrocopos major*) les 30/3, 1/5 et nourrissant ses jeunes le 22/5, les Goélands et Mouettes (se rassemblant sur les terrains de sport), le Chevalier guignette (*Actitis hypoleucos*) les 7 & 8/8 et 15/10, le Chevalier culblanc (*Tringa ochropus*) les 20/10 et 4/11, le Traquet motteux (*Oenanthe oenanthe*) le 4/9 et 2 Sitelles torchepots (*Sitta europaea*) le 4/9, ...

De haut en bas:

- Foulque macroule
- Epinoche à trois épines
- Perdrix grise
- Chevalier culblanc
- Sitelle torchepot

- Andere opmerkelijke soort die op 21/8 opnieuw opgemerkt werd in de open grasruigten van de Vogelzang is de prachtige Gestreepte Argiope of Wespenspin (*Argiope bruennichi* Scop.).
- Voor de eerste keer heeft de Meerkoet (*Fulica atra*) gebroed rond de grote poel. Op 26/6 was een exemplaar met 4 jongen aanwezig. Later (13/7) bleven er van de familie nog maar 2 juvenielen over.
- Met de populatie Driedoornige stekelbaarzen (*Gastérostéus aculeatus*) is het goed gesteld. Het bewijs hiervan is dat wij op 21/6 de visjes die in het grachtje van de overloop van de grote poel gevangen zaten, hebben moeten overzetten. Ze zaten vast in amper 0,5 m² water, waardoor hun leven op het spel stond omdat een volledige uitdroging slecht een kwestie van enkele dagen was. In dit plasje konden we bijna 100 stekelbaarsjes (!) vangen en van een gewisse dood redden.
- Nog een primeur in 2005 was het broedgeval van de Fazant (*Phasianus colchicus*) (een wijfje met 2 jongen op 5/7 en 9/10) en een eerste waarneming (26/6) van de Patrijs (*Perdix perdix*) aan de kant van het BHG.
- De Boerenzwaluw (*Hirundo rustica*), die al enkele jaren afwezig (?) is, werd opnieuw waargenomen in de omgeving van de Meylemeersch. Zij vloog aan en af, en vloog daarbij binnen in een voor de landbouw bestemd gebouw, wat wijst op een mogelijk broedgeval !
- Nog andere vogelwaarnemingen (op het zicht of via geluid) bewijzen de merkwaardige diversiteit van de vallei: op 5/7, 25/7 en 9/10 de Grote gele kwikstaart (*Motacilla cinerea*), de Witte kwikstaart (*Motacilla alba*) op 1/5, 4/9 en 9/10, de Boomkruiper (*Certhia brachydactyla*) op 20/3, 1/5 en 4/9, de Bosrietzanger (*Acrocephalus palustris*) op 18/6, de Zwartkop (*Sylvia atricapilla*) op 10/4, 24/4, 1/5, 6/7 en 13/7, de Tuinfluiter (*Sylvia borin*) op 1/5, 6/7 en 13/7, de Grasmus (*Sylvia communis*) op 1/5, 18/6, 26/6, 6/7 en 13/7, de Grote bonte specht (*Dendrocopos major*) op 30/3, 1/5 en zijn jongen voedend op 22/5, de verschillende soorten Meeuwen (die zich verzamelen op de sportterreinen), de Oeverloper (*Actitis hypoleucos*) op 7 & 8/8 en 15/10, het Witgatje (*Tringa ochropus*) op 20/10 en 4/11, de Tapuit (*Oenanthe oenanthe*) op 4/9 en 2 Boomklevers (*Sitta europaea*) eveneens op 4/9, ...

Van boven naar onder:

- Meerkoet
- Driedoornige stekelbaars
- Patrijs
- Witgatje
- Boomklever

- L'année passée, nous avons aussi retrouvé la Chouette chevêche (*Athene noctua*) et elle a été vue ou entendue les 4/3, 19/3, 24/4, 15/6, et 3x le 25/6. Le 2/10 le CROH (*) (D. Hoste) lâche 2 chevêches au Vogelzang et le 12/10, 1 jeune du nichoir n° 2 est bagueé (H. Van Bochaute – Kerkuilwerkgroep).
- En 2005, le Kerkuilwerkgroep a aussi bagueé 5 jeunes Chouettes effraies (*Tito alba*) à Anderlecht. La nidification a eu lieu dans la toiture d'une villa qui est située sur la crête entre la vallée du Pedebeek et celle du Vogelzangbeek.

La nidification certaine (prouvée) de la Chouette effraie (*Tito alba*) est unique pour la RBC et confirme l'exception des dernières zones rurales de Neerpede et de la vallée du Vogelzangbeek. Malheureusement, le site de nidification se trouve dans une zone qui est affectée au logement (PRAS) et à moyen ou à long terme, elle est donc destinée à être urbanisée. Tôt ou tard, l'habitat de la Chouette effraie sera donc modifié (voir dégradé) avec un risque réel que cette espèce disparaîtra définitivement du territoire de la RBC.

Les restes de proies et pelotes de réjection ainsi que le contenu des 2 nichoirs du Vogelzang ont été confiés à André Deflandre qui collabore au sein du Kerkuilwerkgroep.

Voici les résultats des analyses :

1. EFFRAIE DES CLOCHERS ou CHOUETTE EFFRAIE (*Tito alba*) – Nidification à Anderlecht, rue du Chaudron

Lors du baguage de 5 jeunes, 104 pelotes de réjection ont été récoltées par le « Kerkuilwerkgroep ».

Jour: 14/06/05 - Heure: 19h30 (age de 1 à 2 jours près)
 Bague n° L109025, aile: 176mm, poids: 350g, age: 38 jours
 Bague n° L109026, aile: 152mm, poids: 301g, age: 33 jours
 Bague n° L109027, aile: 140mm, poids: 275g, age: 31 jours
 Bague n° L109028, aile: 116mm, poids: 253g, age: 27 jours
 Bague n° L109029, aile: 172mm, poids: 287g, age: 37 jours

Analyse

- 5 Musaraignes carrelets ou communes (*Sorex araneus*)
- 101 Musaraignes couronnées (*Sorex coronatus*)
- 3 Musaraignes pygmées (*Sorex minutus*)
- 70 Musaraignes musettes (*Crocidura russula*)
- 2 Musaraignes bicolores (*Crocidura leucodon*)
- 1 Taupe commune (*Talpa europaea*)
- 5 Campagnols des champs (*Microtus arvalis*)
- 60 Campagnols agrestes (*Microtus agrestis*)
- 87 Campagnols souterrains (*Pitymys subterraneus*)
- 4 Campagnols roussâtres (*Clethrionomys glareolus*)
- 3 Campagnols aquatiques (*Arvicola sapidus*)
- 40 Mulots sylvestres (*Apodemus sylvaticus*)
- 4 Rats des moissons (*Micromys minutus*)
- 5 Surmulots (*Rattus norvegicus*)
- 2 Rats noirs (*Rattus rattus*)

391 proies au total

2. CHOUETTE CHEVÊCHE (*Athene noctua*)

Nichoir : vallon du Meylemeersch à Anderlecht (dernière nidification en 2003).

Contenu du nichoir et pelotes récoltés le 12/10/2005 par A. Deflandre & P. Vanbellinghen

(*)ABRÉVIATIONS : voir page 24

- Vorig jaar vonden wij ook de Steenuil (*Athene noctua*) terug. Hij werd gezien of gehoord op 4/3, 19/3, 24/4, 15/6, en 3x op 25/6. Op 2/10 heeft het VOC (*) (D. Hoste) 2 uiltjes losgelaten in Vogelzang en op 12/10 is er één jong van nestkast nr.2 geringd (H. Van Bochaute – Kerkuilwerkgroep).
- In 2005 heeft de Kerkuilwerkgroep ook 5 jongen van de Kerkuil (*Tito alba*) in Anderlecht geringd. Het ging om een broedgeval onder het dak van een villa die gelegen is op de heuvelrug tussen de Pedevallei en de Vogelzangbeekvallei.

Dit zekere (bewezen) broedgeval is uniek voor het BHG en bevestigt het uitzonderlijk karakter van de laatste landelijke zones te Neerpede en in de Vogelzangbeekvallei. Ongelukkig genoeg bevindt de broedplaats zich in een door het GBP bestemde woonzone en op middellange of lange termijn is ze dus bestemd om ten prooi te vallen aan urbanisatie. Vroeg of laat zal het habitat van de Kerkuil er dus gewijzigd worden (of schade ondervinden) met het serieuze risico dat de soort definitief zal verdwijnen op het territorium van het BHG.

De prooiresten en braakballen alsook de inhoud van de 2 nestkasten uit Vogelzang werden toevertrouwd aan André Deflandre die samenwerkt met de Kerkuilwerkgroep.

Ziehier de uitslag van de analyses:

1. KERKUIJL (*Tito alba*) – Broedgeval te Anderlecht, Ketelstraat

Tijdens het ringen van de 5 jongen, werden 104 braakballen verzameld door de “Kerkuilwerkgroep”.

Ringdag: 14/06/05 – Ringtijd: 19u30 (leeftijd op 1 of 2 dagen na)
 Ringnr: L109025, vleugel: 176mm, gewicht: 350g, leeftijd: 38 dagen
 Ringnr: L109026, vleugel: 152mm, gewicht: 301g, leeftijd: 33 dagen
 Ringnr: L109027, vleugel: 140mm, gewicht: 275g, leeftijd: 31 dagen
 Ringnr: L109028, vleugel: 116mm, gewicht: 253g, leeftijd: 27 dagen
 Ringnr: L109029, vleugel: 172mm, gewicht: 287g, leeftijd: 37 dagen

Analyse

- 5 Bosspitsmuizen (*Sorex araneus*)
- 101 Tweekleurige bosspitsmuizen (*Sorex coronatus*)
- 3 Dwergspitsmuizen (*Sorex minutus*)
- 70 Huispspitsmuizen (*Crocidura russula*)
- 2 Veldspitsmuizen (*Crocidura leucodon*)
- 1 Mol (*Talpa europaea*)
- 5 Veldmuizen (*Microtus arvalis*)
- 60 Aardmuizen (*Microtus agrestis*)
- 87 Ondergrondse woelmuizen (*Pitymys subterraneus*)
- 4 Rosse woelmuizen (*Clethrionomys glareolus*)
- 3 Zuidelijke of West-Europese woelratten (*Arvicola sapidus*)
- 40 Bosmuizen (*Apodemus sylvaticus*)
- 4 Dwergmuizen (*Micromys minutus*)
- 5 Bruine ratten (*Rattus norvegicus*)
- 2 Zwarte ratten (*Rattus rattus*)

391 prooien in totaal

2. STEENUIL (*Athene noctua*)

Nestkast: zijvallei Meylemeersch te Anderlecht (laatste broedgeval in 2003).

Inhoud van nestkast en braakballen verzameld op 12/10/2005 door A. Deflandre & P. Vanbellinghen

(*)AFKORTINGEN: zie pagina 24

Analyse

- 1 Musaraigne couronnée (*Sorex coronatus*)
- 7 Musaraignes musettes (*Crocidura russula*)
- 5 Campagnols des champs (*Microtus arvalis*)
- 9 Campagnols agrestes (*Microtus agrestis*)
- 1 Campagnol souterrain (*Pitymys subterraneus*)
- 4 Mulots sylvestres (*Apodemus sylvaticus*)
- 1 Surmulot (*Rattus norvegicus*)
- 22 insectes (minimum)

3. CHOUETTE CHEVÊCHE (*Athene noctua*)

Nichoir : site classé du Vogelzang à Anderlecht (nidification annuelle depuis 2003).

Contenu du nichoir et pelotes récoltés le 12/10/2005 par A. Deflandre & P. Vanbellinghen (récolte précédente : 19/01/2005)

Analyse

- 1 Musaraigne carrelet ou commune (*Sorex araneus*)
- 4 Musaraignes musettes (*Crocidura russula*)
- 2 Campagnols des champs (*Microtus arvalis*)
- 14 Campagnols agrestes (*Microtus agrestis*)
- 2 Campagnol souterrain (*Pitymys subterraneus*)
- 2 Campagnols aquatiques (*Arvicola sapidus*)
- 2 Mulots sylvestres (*Apodemus sylvaticus*)
- 13 insectes (minimum) dont :
 - 3 Hanneçons communs (*Melolontha melolontha*)
 - 3 Rhinocéros (*Oryctes nasicornis*)
- 1 amphibien
- 3 oiseaux dont :
 - 1 Pic épeiche (*Dendrocopos major*)
 - 2 Etourneaux sansonnets (*Sturnus vulgaris*)

Analyse

- 1 Tweekleurige bosspitsmuis (*Sorex coronatus*)
- 7 Huissspitsmuizen (*Crocidura russula*)
- 5 Veldmuizen (*Microtus arvalis*)
- 9 Aardmuizen (*Microtus agrestis*)
- 1 Ondergrondse woelmuis (*Pitymys subterraneus*)
- 4 Bosmuizen (*Apodemus sylvaticus*)
- 1 Bruine rat (*Rattus norvegicus*)
- 22 insecten (minimum)

3. STEENUIL (*Athene noctua*)

Nestkast: beschermd gebied Vogelzang te Anderlecht (jaarlijks broedgeval sinds 2003).

Inhoud van nestkast en braakballen verzameld op 12/10/2005 door A. Deflandre & P. Vanbellinghen (vorige verzameling: 19/01/2005)

Analyse

- 1 Bosspitsmuis (*Sorex araneus*)
- 4 Huissspitsmuizen (*Crocidura russula*)
- 2 Veldmuizen (*Microtus arvalis*)
- 14 Aardmuizen (*Microtus agrestis*)
- 2 Ondergrondse woelmuizen (*Pitymys subterraneus*)
- 2 Zuidelijke of West-Europese woelratten (*Arvicola sapidus*)
- 2 Bosmuizen (*Apodemus sylvaticus*)
- 13 insecten (minimum) waaronder:
 - 3 Gewone meikevers (*Melolontha melolontha*)
 - 3 Neushoornkevers (*Oryctes nasicornis*)
- 1 amfibie
- 3 vogels waaronder:
 - 1 Grote bonte specht (*Dendrocopos major*)
 - 2 Spreeuwen (*Sturnus vulgaris*)

Pelotes de réjection: à gauche Ch. Effraie, à droite Ch. chevêche / Braakballen : links Kerkuil, rechts Steenuil

La CCN Vogelzang CBN, dont un des objectifs est de favoriser une meilleure connaissance de la nature, organise en collaboration avec les associations une nouvelle série de visites sur des thèmes divers. Le nouveau calendrier 2006 de ces activités est annoncé par l'affiche verte annexée à cette feuille de contact. En affichant celle-ci, vous pouvez contribuer à faire connaître nos actions en faveur du patrimoine naturel de la vallée du Vogelzangbeek. **N'hésitez pas à nous contacter pour obtenir des affiches supplémentaires !**

De CCN Vogelzang CBN, die ondermeer als doelstelling heeft een betere kennis van de natuur te bevorderen, organiseert in samenwerking met de verenigingen een nieuwe reeks wandelingen met verschillende thema's. De nieuwe kalender 2006 kondigt deze activiteiten aan op de groene A4-affiche bij dit contactblad. Door het uithangen van deze affiche kan iedereen bijdragen tot de bekendmaking van onze acties ten gunste van het natuurlijk erfgoed van de Vogelzangbeekvallei. **Aarzel niet met ons contact op te nemen om meer affiches te bekomen !**

Tritons, Crapauds et Grenouilles ...

“Ces animaux répugnants et désagréables sont odieux en raison de leur corps froid, leurs couleurs fades, leur squelette cartilagineux, leur aspect désagréable, leur peau sale, leurs yeux calculateurs, leur odeur fétide, leur voix criarde, le milieu sale dans lequel ils vivent et le venin qu’ils secrètent ; leur créateur a consacré peu d’énergie à leur création.” – Carl von Linné, 1758

Malgré cette répugnance ancestrale, les choses ont bien changé. « Au cours des dernières décennies, l’intérêt pour les amphibiens s’est considérablement développé de la part des amoureux de la Nature et du grand public. La raison en est que, peu de vertébrés tels que les amphibiens réagissent avec une telle sensibilité aux changements environnementaux. Ce sont donc d’excellents indicateurs biologiques qui nous renseignent sur l’état de la nature et en particulier sur les causes de la dégradation des milieux naturels, la disparition de certaines espèces, les changements climatiques et leur répercussion finale sur l’homme. Cet homme – après avoir vécu longtemps en opposition écologique, uniquement concentré sur son économie myope et égoïste et parvenant finalement à annihiler ses propres espaces vitaux – prend enfin conscience de son environnement.

Aujourd’hui, il a comme objectif prioritaire, la protection de la nature dans son ensemble ... »

*Fritz Jurgen Obst
Conservateur de la collection herpétologique, Dresde*

La protection de la vallée du Vogelzangbeek s’inscrit pleinement dans cette logique, car les 12 associations qui ont demandé son classement étaient conscientes que le site possédait un potentiel important en biotopes et habitats. En effet, les zones humides, les plans d’eaux et fossés engendrent une biodiversité considérable et exceptionnelle à l’échelle de notre Région urbanisée. Cette biodiversité est profitable pour toute la vie sauvage et particulièrement pour les amphibiens.

Après la publication d’articles sur d’autres thèmes, nous allons donc cette fois-ci tenter de parler de la présence de différentes espèces d’amphibiens dans la vallée du Vogelzangbeek.

Le nom « Amphibien » vient du grec et signifie « double vie » (*amphi*, des deux côtés, et *bios*, vie), car presque tous les amphibiens commencent leur vie dans l’eau puis gagnent le milieu terrestre après la métamorphose. Par la suite, ils reviennent à l’eau exclusivement pour se reproduire. Ces mouvements provoquent, surtout en fin d’hiver lors de la migration pré-nuptiale, des pertes considérables au moment des traversées des routes. De nombreuses associations organisent ces passages et sauvent ainsi bon nombre d’individus, ce qui permet de maintenir certaines populations à un niveau viable.

Heureusement, dans la vallée, ces hécatombes n’ont jamais été observées, car les zones de reproduction et d’hivernage sont très proches et ne sont pas coupées par des routes à circulation dense. Ceci est un autre atout de la vallée et ses multiples biotopes. La gestion du site devra toujours tenir

Salamanders, Padden en Kikkers ...

“Deze walgelijke en nare beesten zijn afschuwelijk door hun koude lijf, hun vale kleuren, hun kraakbeenachtig geraamte, hun onaangename aanblik, hun vieze huid, hun uitpuilende ogen, hun stinkende geur, hun schreeuwelijke stem, de vuile omgeving waarin ze leven en het gif dat ze afscheiden; hun schepper heeft weinig energie gestoken in hun creatie.” – Carl Linnaeus, 1758

Ondanks die oeroude afkeer, zijn de zaken de laatste decennia fel veranderd. «... de interesse van de natuurliefhebbers en het grote publiek voor de amfibieën is sterk toegenomen. Weinig gewervelde dieren zijn immers zo gevoelig voor milieuveranderingen als amfibieën. Bijgevolg vormen ze uitstekende bio-indicatoren. Ze leren ons iets over de toestand van de natuur en in het bijzonder over de achteruitgang van natuurlijke milieus, de verdwijning van sommige soorten, de klimaatsveranderingen en de gevolgen voor de mens. Lange tijd hield de mens totaal geen rekening met ecologische kwesties. Zijn egoïstische economische principes primeerden op alles, wat uiteindelijk leidde tot de vernieling van zijn eigen milieu. Tegenwoordig groeit echter het milieubewustzijn en is de bescherming van de natuur in zijn geheel een prioriteit ...»

*Fritz Jurgen Obst
Conservator van de herpetologische verzameling, Dresden*

Dezelfde logica werd en wordt ook gevolgd voor de vrijwaring van de Vogelzangbeekvallei. De 12 verenigingen die haar bescherming indertijd hebben aangevraagd waren er zich van bewust dat het gebied een belangrijk potentieel aan leefgebieden en habitats bevatte. Binnen ons verstedelijkt Gewest brengen de vochtige zones, de waterpartijen en grachtjes een grote, buitengewone biodiversiteit met zich mee. Alles wat in het wild leeft, en vooral de amfibieën, profiteren van die biodiversiteit. Na de behandeling van andere thema’s in vorige artikels, bespreken we in dit nummer de aanwezigheid van de verschillende soorten amfibieën in de Vogelzangbeekvallei

De naam « Amfibie » komt van het Grieks en betekent « dubbel leven » (*amphi*, beide kanten, en *bios*, leven). Bijna alle amfibieën beginnen hun leven immers in het water om later, na de gedaanteverwisseling, naar hun leefomgeving op het land te trekken. Nadien gaan ze enkel terug naar het water om er zich voort te planten. Vooral op het einde van de winter tijdens de voortplantingsperiode veroorzaken die trekbewegingen talrijke slachtoffers bij het oversteken van de wegen. Talrijke verenigingen organiseren daarom oversteekacties en redden zo veel individu’s. Sommige populaties blijven zo op een levensvatbaar peil.

Van een dergelijke slachting is de Vogelzangbeekvallei gelukkig altijd gespaard gebleven. De voortplantings- en overwinteringszones liggen zeer dicht bij elkaar en er lopen geen drukke wegen doorheen, wat een troef te meer is van de vallei en zijn talrijke leefgebieden. Het natuurbeheer zal hier

compte de ce besoin pour les Amphibiens. Avec le temps, il pourrait cependant y avoir un problème d'isolation des populations à cause de la chaussée de Mons qui constitue une véritable coupure dans le maillage vert et bleu de la vallée. L'importance de la connexion avec la zone du canal (et la vallée de la Senne !) a toujours été ressentie très fortement et cette liaison reste un objectif prioritaire pour notre association. Lors de l'enquête publique pour le réaménagement de la chaussée, nous avons proposé entre autres la réalisation de deux tunnels permettant le passage de la petite faune de façon à favoriser un échange entre les différentes populations. Mais comme signalé ailleurs dans cette publication, on ne nous a pas écoutés et apparemment, l'AED (*) a quelques décennies de retard en matière de protection de la Nature.

Autres actions possibles sont la protection, le maintien et le développement des habitats naturels des amphibiens. Tous nos projets tiennent compte de cette nécessité. Les années précédentes, nous avons réalisé une série de travaux qui vont dans ce sens et notamment l'aménagement des tropleins des mares et des fossés (ce qui permet de retenir plus longtemps l'eau de ruissellement, de stocker des quantités plus importantes et d'éviter la pollution récurrente à partir du ruisseau), la création de nouvelles mares temporaires et le maintien de zones humides dégagées.

Il est évident que l'assainissement du Vogelzangbeek contribuera également à la restauration d'anciens habitats pour les espèces qui fréquentent des eaux courantes.

A l'avenir, il n'est donc pas exclu que d'autres espèces que celles actuellement observées s'ajoutent à l'inventaire.

La classification complète des Amphibiens (*AMPHIBIA* – Linnaeus, 1758), qui sont également appelés Batraciens (du grec *batrakhos*, grenouille), se divise en 3 Ordres. Dans la vallée du Vogelzangbeek, seulement deux sont représentés : les Urodèles (tritons) et les Anoures (crapauds & grenouilles).

Les observations les plus fréquentes concernent le **Triton alpestre** (*Triturus alpestris*) et ceci s'explique facilement si on regarde d'un peu plus près le type d'habitat qui lui convient. Le nom de l'espèce 'alpestris' n'a pas un rapport direct avec l'altitude de l'habitat, mais bien avec la température de l'eau pour sa reproduction. Si en altitude il privilège des zones ensoleillées, chez nous le Triton alpestre préfère des mares, des fossés et même des ornières de plus petite taille pour autant que celles-ci soient ombragées de façon à conserver une température plus fraîche. Pendant la période de reproduction, l'espèce est active de jour comme de nuit. Pendant la phase terrestre, il vit sous le bois mort et les grandes pierres, dans des terriers de rongeurs, ou entre les racines des arbres et il ne quitte ses refuges que la nuit. C'est pendant cette phase terrestre que la plupart des observations dans la vallée sont faites et plus précisément lors des travaux de gestion (et de ramassage des déchets) que nous organisons. En principe, le Triton alpestre ne s'éloigne pas beaucoup de l'eau, mais certains individus on pu être observés à des distances de 300 à 600 m de leurs sites aquatiques. Dans la vallée, tous les composants de son habitat sont présents et une population dynamique de Tritons alpestres en est la preuve.

steeds rekening moeten houden met de noden van de Amfibieën. Mettertijd kan er echter wel een probleem van isolering van populaties ontstaan omwille van de Bergense steenweg: die snijdt het groene en blauwe netwerk werkelijk in twee. Het belang van de koppeling aan de kanaalzone (en de vallei van de Zenne!) heeft zich altijd sterk doen voelen en die verbinding blijft een prioritaire doelstelling voor onze vereniging. Tijdens het openbaar onderzoek voor de heraanleg van de steenweg hebben wij ondermeer voorgesteld om twee tunnels aan te brengen. Zo zouden kleine dieren de weg kunnen oversteken en zou de uitwisseling tussen de verschillende populaties begunstigd worden. Maar zoals elders in deze publicatie vermeld heeft men niet naar ons geluisterd. Op het vlak van Natuurbescherming loopt het BUV blijkbaar nog enkele decennia achter.

Andere mogelijke acties zijn de bescherming, het behoud en de ontwikkeling van de natuurlijke habitats van de amfibieën. Met deze behoeften houden al onze projecten rekening. De vorige jaren hebben we een reeks werken uitgevoerd in die zin, meer bepaald de aanleg van overlopen van poelen en grachtjes (waardoor het afvloeiwaterv langer en in belangrijkere hoeveelheden wordt opgehouden, en het terugstromen van vervuild beekwater wordt vermeden), het tot stand brengen van nieuwe tijdelijke poelen en het onderhoud van vrijgemaakte vochtige zones.

Het is duidelijk dat de sanering van de Vogelzangbeek ook zal bijdragen tot het herstel van vroegere habitats voor soorten die vaak bij of in stromend water te vinden zijn. Voor de toekomst is het dus niet uitgesloten dat er andere soorten dan degene die we er momenteel kunnen waarnemen in de inventaris moeten worden opgenomen.

Bij de volledige classificatie van de Amfibieën (*AMPHIBIA* – Linnaeus, 1758), die in het Frans naast 'Amphibiens' ook 'Batraciens' (van het Grieks *batrakhos*, grenouille) worden genoemd, onderscheidt men 3 Ordes. Daarvan zijn er slechts twee in de Vogelzangbeekvallei vertegenwoordigd: de Urodela (salamanders) en de Anura (padden & kikkers).

Het vaakst waargenomen (tijdens het beheer) wordt de **Alpenwatersalamander** (*Triturus alpestris*), wat niet zo verwonderlijk is rekening houdend met zijn voorkeurs habitat. De soortnaam 'alpestris' heeft geen uitstaans met de hoogte waarop de habitat zich bevindt, maar wel met de temperatuur van het water voor de voortplanting. Op grotere hoogten mag hij al zonbeschenen zones verkiezen, bij ons heeft hij een voorliefde voor poelen, grachten en zelfs karresporen van kleinere omvang, voor zover die maar in de schaduw liggen om een koelere temperatuur te behouden. Tijdens de voorplantingsperiode is de soort zowel overdag als 's nachts actief. De fase aan land brengt hij door onder dood hout en grote stenen, in hopen van knaagdieren of tussen de wortels van bomen, en hij komt dan pas 's nachts te voorschijn. De meeste waarnemingen in de vallei gebeurden tijdens deze landfase, en meer precies tijdens de door ons georganiseerde beheerswerken en bij het opruimen van afval. In principe verwijdert de Alpenwatersalamander zich niet ver van het water, maar bepaalde individu's werden waargenomen op afstanden van 300 of 600 m van hun watergebieden. In de vallei zijn alle onderdelen van zijn habitat aanwezig. Een dynamische populatie Alpenwatersalamander vormt daarvan het bewijs.

Triton alpestre / Alpenwatersalamander (*Triturus alpestris*)

Le second triton présent sur le site est le **Triton ponctué** (*Triturus vulgaris*). Une seule observation (un jeune en phase terrestre le 28/09/2003) nous prouve sa présence, mais cela aussi peut s'expliquer. Cette espèce fréquente des mares de petite à moyenne taille (également des mares de prairies) qui sont situées à des endroits ensoleillés. L'eau doit avoir une profondeur d'au moins 40 cm, être relativement acide (pH < 5) et colonisée par une végétation aquatique et riveraine inondable. Ces conditions sont rencontrées dans la grande mare du site. Etant donné que celle-ci est complètement entourée par des zones marécageuses, il est très difficile de s'approcher des rives et d'y faire des observations du Triton ponctué.

De tweede salamander die aanwezig is in het gebied, is de **Kleine watersalamander** (*Triturus vulgaris*). Een enkele waarneming (een juveniel tijdens de landfase op 28/09/2003) bewijst zijn aanwezigheid, maar ook dat laat zich verklaren. Deze soort tref je vaak aan in kleine tot middelgrote poelen (ook poelen in weiden) die gelegen zijn op zonnige plaatsen. Het water moet minstens 40 cm diep zijn, tamelijk zuur (pH < 5) en gekoloniseerd door overstroombare water- en oeverplanten. Deze voorwaarden treffen we aan in de grote poel van het gebied. Maar omdat deze helemaal omgeven is door moerasachtige stukken is het zeer moeilijk om de oevers te benaderen en er waarnemingen te verrichten van de Kleine watersalamander.

Triton ponctué / Kleine Watersalamander (*Triturus vulgaris*)

Une population qui se porte également très bien est celle du **Crapaud commun** (*Bufo bufo*), car l'année passée nous avons pu observer un mouvement migratoire assez spectaculaire. En effet, lors de la visite nocturne organisée le 19 mars, les participants ont été confrontés à une véritable marée et n'osaient plus avancer, peur de piétiner les crapauds ! Comme son nom l'indique, le Crapaud commun est 'très commun' et il vit sous presque tous les climats et dans une grande variété de paysages et d'habitats. Il fréquente cependant de préférence les milieux boisés, mais il est aussi à l'aise dans les zones plus dégagées et même dans les grandes villes. Comme refuges diurnes, il utilise des trous qu'il creuse, des fentes dans les murs, des cavités au niveau des racines d'arbres, des pierres creuses, du bois pourri ainsi que tous les refuges issus des activités humaines. Les sites de ponte sont aussi très variés et il occupe des étangs profonds de grande taille, des bords de

Met de populatie van de **Gewone pad** (*Bufo bufo*) gaat het zeer goed. Vorig jaar konden wij een vrij spectaculaire trek vaststellen. Tijdens onze avondwandeling van 19 maart troffen de deelnemers zulk een overvloed aan padden aan, dat ze op den duur haast niet meer durfden verdergaan uit angst de beestjes plat te trappen! Zoals de naam het aangeeft is de Gewone pad 'zeer gewoon'. Hij leeft in bijna alle klimaten en in een grote verscheidenheid aan landschappen en habitats. Wel heeft hij een voorkeur voor beboste omgevingen, maar hij voelt zich ook thuis in meer open stukken, en zelfs in grote steden. Als schuilplaats overdag gebruikt hij zelf gegraven gaten, muurspleten, holtes tussen boomwortels, holle stenen, rot hout, evenals alle schuilplaatsen die afkomstig zijn van menselijke activiteiten. Ook de legplaatsen zijn zeer verscheiden en hij bewoont diepe en grote vijvers, oevers van meren, stilstaand rivierwater, diverse types van grachten en visvijvers. Ook worden er legfels gevonden in moerassige gebieden,

lacs, des eaux dormantes de rivières, divers types de fossés ainsi que des étangs de pêche. On trouve aussi des pontes dans les zones marécageuses, des ornières de chemins et en général, il choisit des eaux bien ensoleillées. Vu son adaptation aisée à de multiples biotopes, c'est sans aucun doute (comme partout ailleurs) l'amphibien le plus fréquent dans la vallée, mais en dehors de la période de reproduction, il est moins facile à observer, car il est actif seulement pendant les nuits pluvieuses.

karresporen op wegen, en over het algemeen kiest hij wateren die goed door de zon worden beschenen. Omdat hij zich gemakkelijk aan allerlei biotopen kan aanpassen, is het in de vallei (zoals trouwens overal elders) zonder twijfel het talrijkst voorkomende amfibie. Maar buiten de voortplantingsperiode kan je hem minder gemakkelijk observeren, want hij is enkel bij nachtelijk regenweer actief.

Crapaud commun / Gewone Pad (*Bufo bufo*)

Grenouille rousse / Bruine Kikker (*Rana temporaria*)

La **Grenouille rousse** (*Rana temporaria*) n'est pas aussi fréquente que les crapauds, mais trouve une densité appréciable dans la vallée. Les observations sont plus nombreuses en dehors de la période de reproduction, car les grenouilles récemment métamorphosées sont actives de jour. Comme le Crapaud commun, la Grenouille rousse occupe presque tous les habitats même si elle préfère plutôt des biotopes frais et ombragés. Durant la période estivale et surtout pendant les fortes chaleurs, elle se trouve à proximité de l'eau, sur les rives, comme les grenouilles vertes, se réfugiant dans l'eau à la moindre alerte. Comme site de ponte, elle choisit les zones inondées, les bords des lacs et les grands étangs, les mares forestières ombragées, les zones à faible courant des ruisseaux, les ornières inondées des chemins et les fossés. Sur terre, elle vit de préférence parmi la végétation dense près du sol.

De **Bruine kikker** (*Rana temporaria*) komt in de vallei weliswaar minder voor dan de padden, maar toch nog in vrij dichte aantallen. In gemetamorfoseerde toestand zijn de waarnemingen zelf talrijker buiten de voortplantingsperiode omdat recent gemetamorfoseerde kikkertjes overdag actief zijn. Zoals bij de Gewone pad bezet de Bruine kikker haast alle habitats, zelfs al verkiest hij eerder frisse en schaduwrijke leefgebieden. In de zomerperiode en vooral bij felle hitte bevindt hij zich in de omgeving van water op oevers, zoals de groene kikkers. Bij het minste alarm vlucht hij dan in het water. Als legplaats kiest hij overstromde stukken, oevers van meren en grote vijvers, schaduwrijke poelen in bossen, zachtstromend water in beekjes, ondergelopen karresporen op wegen en grachten. Aan land leeft hij het liefst tussen plantengroei die bij de bodem dicht is.

Les choses se corsent quand on essaie de voir clair dans le monde des « **grenouilles vertes** ». En réalité, il s'agit là d'un ensemble de formes bien différentes, qui, chez nous, peuvent être (O. Decocq – Les Batraciens de Belgique):

- soit de 'vraies' espèces : la Petite grenouille verte ou Grenouille de Lessona (*Rana lessonae*), la Grenouille rieuse (*Rana ridibunda*), ...

- soit des entités d'origine hybride, qui ne sont pas considérées comme espèces au sens traditionnel du terme, par exemple *Rana klepton esculenta*, nommée Grenouille verte. Les grenouilles du groupe *lessonae-esculenta-ridibunda* forment donc un complexe génétique en pleine mouvance.

Selon Dirk Bauwens & Katja Claus (1996 – Verspreiding van amfibieën en reptielen in Vlaanderen), le dernier mot concernant le statut de la Grenouille verte n'est probablement pas encore dit. Ce qui est certain, c'est qu'un

Ingewikkelder wordt het als we een helder inzicht trachten te bekomen in de wereld van de « **groene kikkers** ». In feite gaat het om een geheel van vrij verschillende vormen. Bij ons kan het gaan om (O. Decocq – Les Batraciens de Belgique):

- hetzij 'echte' soorten: de Poelkikker of Kleine groene kikker (*Rana lessonae*), de Meerkikker of Grote groene kikker (*Rana ridibunda*), ...

- hetzij complexen van hybride oorsprong, die in de traditionele betekenis van het woord niet als soort kunnen worden beschouwd, bijvoorbeeld *Rana klepton esculenta* die we Middelste groene kikker noemen.

De kikkers van de groep *lessonae-esculenta-ridibunda* vormen dus een genetisch complex dat zeer instabiel is.

Volgens Dirk Bauwens & Katja Claus (1996 – Verspreiding van amfibieën en reptielen in Vlaanderen) is over de status van de Middelste groene kikker vermoedelijk het laatste nog niet

croisement ou une hybridation entre la Petite grenouille verte et la Grenouille rieuse est à son origine. Des croisements entre espèces proches sont fréquemment observés dans la Nature, mais ceux-ci sont la plupart du temps stériles et ne peuvent donc se maintenir. Par un mécanisme génétique particulier, naissent des descendants fertiles quand des Grenouilles vertes s'accouplent avec des Petites grenouilles vertes ou avec des Grenouilles rieuses. Les descendants de croisements de telle forme hybride avec une des espèces parentales sont, soit des Grenouilles vertes (croisement avec la petite grenouille verte), soit des Grenouilles rieuses (croisement avec la Grenouille rieuse). Les choses deviennent encore plus compliquées quand les Grenouilles vertes se multiplient entre elles. Dans beaucoup de sites, ceci ne donne pas de descendants fertiles. Les populations de Grenouilles vertes y survivent uniquement quand une des espèces parentales est présente, étant donné qu'à la suite de ces croisements, il y a bien des descendants. A d'autres endroits, les Grenouilles vertes sont tout de même capables de se multiplier avec succès entre elles !

A cause de cette situation, l'ensemble des trois formes a été nommé 'complexe des grenouilles vertes' ou *Rana esculenta*-complexe. Par après, cette dénomination a été changée en *Rana esculenta* synklepton.

Attention : la différence avec *Rana* klepton *esculenta* (ou *Rana* kl. *esculenta*) est que *Rana esculenta* synklepton, regroupe **et** les espèces parentales **et** les différentes formes d'hybrides intermédiaires.

L'existence, chez les hybrides, de nombreux caractères intermédiaires entre ceux des espèces parentales et les autres formes (tant dans la morphologie que dans le chant...), rend l'identification précise des grenouilles vertes particulièrement délicate. Seuls les individus porteurs de caractères extrêmes de l'une des 'vraies' espèces pourront être identifiés avec précision par le non-spécialiste, et encore ... D'autres prétendent que c'est un travail réservé aux spécialistes qui analysent les chants en utilisant des techniques adéquates d'identification par sonogrammes ou par analyses biochimiques.

En plus, les grenouilles du groupe *lessonae-esculenta-ridibunda* forment un complexe dont les liens avec d'autres grenouilles vertes de la moitié sud du continent ne sont pas encore complètement élucidés, car depuis peu, l'Homme est venu ajouter un niveau de complexité à cette situation. En effet, d'autres « grenouilles vertes » qui ne sont pas naturellement présentes en Belgique sont lâchées dans la Nature. C'est le cas de la Grenouille rieuse (*Rana ridibunda*) actuellement déjà signalée en de nombreux endroits (on la trouve hélas à la vente, elle peut aussi être amenée involontairement lors de l'implantation de végétaux aquatiques issus du commerce) et peut-être de la Grenouille de Pérès (*Rana perezi*).

Ces introductions, à **proscrire formellement** et en outre illégales en Régions wallonne et flamande, font peser un important risque génétique sur les populations indigènes qui pourraient s'en trouver affaiblies ou perdre leurs spécificités, ainsi qu'un risque écologique. Exemple : compétition et prédation de la Grenouille rieuse sur les autres espèces. Originaires des pays de l'est et importée régulièrement (cuisses de grenouille !), elle ne cesse de coloniser de nouveaux territoires et peut être une des causes de la disparition de la Rainette verte (*Hyla arborea*).

gezegd. Wel is het zeker dat hij ontstond als kruising of hybride van de Poelkikker en de Meerkikker. Kruisingen tussen nauw verwante soorten treft men in de Natuur vaker aan, maar kunnen zich meestal niet handhaven omdat ze steriel zijn. Dat is niet zo bij de Middelste groene kikker. Door een bijzonder genetisch mechanisme worden vruchtbare nakomelingen geboren wanneer Middelste groene kikkers paren met Poelkikkers of Meerkikkers. De nakomelingen van een kruising van zulke hybride vorm met één van zijn oudersoorten zijn ofwel Middelste groene kikkers (kruising met poelkikker) ofwel Meerkikkers (kruising met meerkikker). Helemaal ingewikkeld wordt het wanneer Middelste groene kikkers zich onderling voortplanten. In vele gebieden levert dit geen vruchtbare nakomelingen op. Populaties van de Middelste groene kikker overleven er enkel wanneer ook exemplaren van één van de oudersoorten aanwezig zijn, aangezien uit deze kruisingen wel nakomelingen geboren worden. Op andere plaatsen zijn Middelste groene kikkers dan weer wel in staat om zich onderling met succes voort te planten!

Door deze situatie werden de drie vormen samen aangeduid als het 'groene kikker-complex' of *Rana esculenta*-complex. Deze benaming werd later gewijzigd tot *Rana esculenta*-synklepton.

Opgelet: het verschil met *Rana* klepton *esculenta* (of *Rana* kl. *esculenta*) is dat *Rana esculenta* synklepton '**en**' de eigenlijke oudersoorten '**en**' de verschillende tussenliggende hybridesoorten groepeert.

Het bij de hybriden voorkomen van vele tussenliggende kenmerken tussen de oudersoorten en de andere vormen (zowel in de morfologie als wat het kwaken betreft...), maakt de precieze identificatie van de groene kikkers bijzonder moeilijk. Alleen de individu's die extreme kenmerken vertonen van één van de echte soorten zullen door niet-specialisten met zekerheid kunnen worden geïdentificeerd, en dan nog...

Anderen beweren dat dit specialistenwerk enkel kan gebeuren door gebruik te maken van aangepaste identificatietechnieken, namelijk sonogrammen om het kwaken te analyseren, of biochemische analyses.

De kikkers van de groep *lessonae-esculenta-ridibunda* vormen op de koop toe een complex waarvan het verband met de andere groene kikkers van de zuidelijke helft van het continent nog niet volledig opgehelderd is. Sinds kort is de Mens de toestand nog wat ingewikkelder komen maken. Andere « groene kikkers » die in België niet op natuurlijke wijze voorkomen, werden in de Natuur vrij gelaten. Dat geldt met name voor de Meerkikker (*Rana ridibunda*) die momenteel al op talrijke plaatsen is gesignaleerd (hij wordt helaas in de handel verkocht, maar kan ook onvrijwillig naar hier zijn gebracht bij het aanbrengen van waterplanten die in de handel verkrijgbaar zijn) en misschien ook voor de Iberische groene kikker (*Rana perezi*).

Deze introducties zouden **formeel verboden** moeten worden. In het Waals en Vlaams Gewest zijn ze trouwens al illegaal. Ze houden naast ecologische ook serieuze genetisch risico's in voor de inheemse populaties die verzwakt zouden kunnen geraken of hun specificiteit verliezen. Voorbeeld: competitie en predatie van de Meerkikker op de andere soorten. Hij is van oorsprong afkomstig uit de voormalige Oostbloklanden en wordt op regelmatige basis ingevoerd (kikkerbiljetjes!). Voortdurend koloniseert hij nieuwe territoria. Misschien is hij wel een van de oorzaken van het verdwijnen van de Boomkikker (*Hyla arborea*).

Dans la vallée du Vogelzangbeek, les « grenouilles vertes » sont bien présentes et ceci est confirmé par plusieurs observations.

Attention : vu la difficulté et notre inexpérience en matière d'identification, toutes nos observations sont à situer à l'intérieur du « **complexe des grenouilles vertes** » *Rana esculenta synklepton*, qui comprend les espèces parentales et toutes les formes hybrides possibles chez nous.

A partir de 1999, les observations sont régulières dans la partie centrale du site (et parfois dans les bassins d'orage derrière l'hôpital Erasme). Ces observations concernent généralement des individus isolés qui se font remarquer par leur activité vocale exercée à partir de la surface de l'eau. En effet, ces grenouilles restent en permanence dans, ou à proximité immédiate de l'eau et sont (en particulier les jeunes) souvent les premières à coloniser les zones aquatiques nouvellement créées. C'est ainsi que nous avons été très surpris de trouver en 2005 une nouvelle population (± 12 individus) dans les mares fraîchement creusées suite au jugement Dema (voir notre feuille de contact N° 9/2004). Dans cette partie (rue du Zuen) de la vallée, il n'y a pas de mares permanentes et seule l'observation en 2004 de 2 individus dans un fossé inondé laissait présager cette nouvelle colonisation.

Les Grenouilles vertes (*Rana klepton esculenta*) sont probablement d'une plus grande amplitude écologique que les espèces parentales. De ce fait, elles occupent les mêmes milieux que ces dernières et cumulent les mêmes habitats.

La Grenouille rieuse (*Rana ridibunda*), espèce parentale probable, occupe des milieux ouverts et vit de préférence sur les rives de grands fleuves, canaux (proximité du canal Bruxelles Charleroi!), lacs et étangs. Elle se tient habituellement sur la rive, souvent dans des endroits faiblement végétalisés et exposés au soleil. Mais elle occupe aussi d'autres zones aquatiques de plus petite taille : sillons inondés des chemins, mares, fossés ou sources. Autre particularité à signaler est sa voracité, car elle est capable d'ingurgiter des proies peu fréquentes et des animaux de grande taille (des Souris adultes, des Lézards et même des individus de son espèce). Comme autres proies, on trouve aussi des poissons, tritons, musaraignes et petits oiseaux. Les têtards consomment aussi les œufs d'autres espèces d'amphibiens (Sonneur à ventre jaune, Crapaud calamite, Rainette verte, Grenouille verte, ...) et sont parfois cannibales.

La Petite grenouille verte ou Grenouille de Lessona (*Rana lessonae*), autre espèce parentale possible, occupe de petites zones aquatiques ainsi que les zones environnantes : marécages arborés (parcelles Bruxelles Formation / VDAB!), mares forestières ou de prairies, lisières de zones marécageuses, dépressions remplies d'eau en milieu ouvert ou grands massifs forestiers. Elle est plus rarement présente au niveau des grands étangs, des lacs ou des rives des fleuves et évite aussi les eaux pauvres en végétation. Son régime alimentaire est très proche de celui de la Grenouille rieuse. Mais comme elle s'éloigne plus fréquemment de l'eau pour rechercher sa nourriture, la proportion d'invertébrés qui peuplent ces milieux est plus importante. Elle peut aussi consommer de grandes proies, comme cette femelle de 70 mm qui a englouti, en 35 min, un individu de 42 mm de sa propre espèce.

In de Vogelzangbeekvallei zijn de « groene kikkers » zeker aanwezig, wat bevestigd wordt door verscheidene waarnemingen.

Opgelet: omdat het identificeren zo moeilijk is en wij wat dat betreft ook weinig ervaring hebben, situeren al onze waarnemingen zich binnen het « **groene kikker-complex** » *Rana esculenta synklepton*: dat omvat alle oudersoorten en alle hybride vormen die bij ons mogelijk zijn.

Sinds 1999 zijn er regelmatig waarnemingen gedaan in het centrale gedeelte van het gebied (en soms in de stormbekkens achter het Erasmushospitaal). Meestal gaat het bij die waarnemingen om geïsoleerde individu's: ze vallen op door hun gekwaak, activiteit die zij uitoefenen vanaf het wateroppervlak. Deze kikkers blijven voortdurend in – of in de onmiddellijke nabijheid van – het water. Vaak zijn zij de eersten (vooral dan de juvenielen) om nieuw tot stand gekomen waterzones te koloniseren. Dat verklaart mee onze verrassing toen wij in 2005 een nieuwe populatie (± 12 individu's) aantreffen in enkele poelen die pas waren gegraven ingevolge het Dema-vonnis (zie ons contactblad nr. 9/2004). In dat deel (Zuunstraat) van de vallei, zijn er geen permanente poelen en alleen de waarneming in 2004 van 2 individu's in een overstromde gracht liet vermoeden dat er een nieuwe kolonisatie had plaatsgevonden.

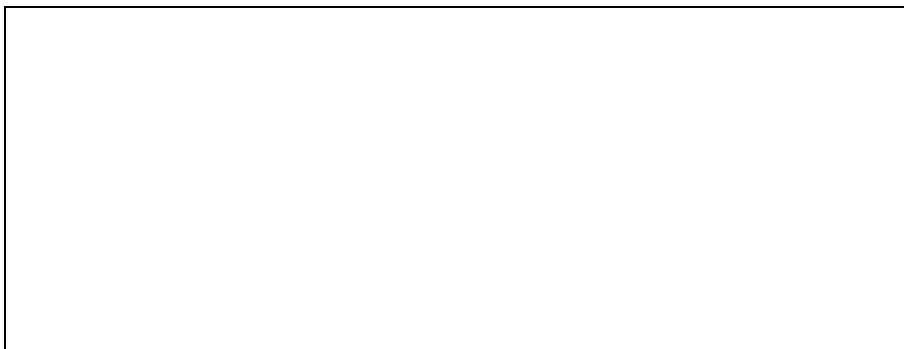
De Middelste groene kikkers (*Rana klepton esculenta*) bezetten waarschijnlijk een veel grotere ecologische niche dan de oudersoorten. Ze komen dan ook voor in dezelfde milieus dan deze laatste en cumuleren ook dezelfde habitats.

De Meerkikker (*Rana ridibunda*), die een waarschijnlijke oudersoort is, leeft in open milieus, bij voorkeur op de oevers van grote rivieren, kanalen (nabijheid van het kanaal Brussel Charleroi!), meren en vijvers. Gewoonlijk zit hij op oevers, vaak op licht begroeide plaatsen die blootgesteld zijn aan de zon. Maar je treft hem ook aan in andere waterpartijen die kleiner van formaat zijn: ondergelopen wagensporen van wegen, poeltjes, grachten of bronnen. Ander bijzonder kenmerk dat moet worden vermeld is zijn vraatzucht, want hij is in staat ook minder algemene prooien en grotere dieren (volwassen muizen, hagedissen en zelfs individu's van zijn eigen soort) te verzwelgen. Andere prooien zijn vissen, salamanders, spitsmuizen en kleine vogeltjes. De kikkervisjes eten ook eieren van andere soorten amfibieën (Geelbuikvuurpad, Rugstreeppad, Boomkikker, Groene kikker, ...) en zijn soms kannibalistisch.

De Kleine groene kikker of Poelkikker (*Rana lessonae*), andere mogelijke oudersoort, leeft in kleine waterpartijen evenals in omliggende zones: beboste moerasjes (perceel Bruxelles Formation / VDAB!), poelen in bos of weiland, zomen van moerassige stukken, met water gevulde inzinkingen in een open omgeving of grote woudmassieven. Hij komt minder vaak voor aan grote vijvers, meren of rivieroevers en vermijdt ook wateren met weinig plantengroei. Zijn voeding komt sterk overeen met die van de Meerkikker. Maar omdat hij zich in zijn zoektochten naar voedsel vaker van het water verwijderd, is het aandeel ongewervelden die in deze leefmilieus voorkomen belangrijker. Hij kan ook grote prooien opeten. Het voorbeeld is gekend van een 70 mm groot vrouwtje dat in 35 minuten tijd een 42 mm groot individu van de eigen soort verorberde.

Voilà donc comment vivent les parents probables de nos « grenouilles vertes ». Leurs descendants pourraient donc ressembler tantôt à l'un, tantôt à l'autre ou représenter toutes les formes intermédiaires. Ceci vaut pour toutes les caractéristiques : la taille, la couleur, l'habitat occupé, la reproduction, le chant d'accouplement, l'alimentation, ... Vu les difficultés d'identification pour les différentes formes du groupe *lessonae-esculenta-ridibunda*, il n'est pas étonnant de voir naître des polémiques concernant l'existence des « **grenouilles vertes** » à Bruxelles.

Zo leven dus de waarschijnlijke ouders van onze « groene kikkers ». Hun afstammelingen zouden nu eens op de ene, dan weer op de andere kunnen lijken, ofwel één van tussenliggende vormen kunnen vertegenwoordigen. Dat geldt voor alle kenmerken: de grootte, de kleur, de bezette habitat, de voortplanting, de paringsroep, de voeding, ... Gezien de moeilijkheden bij de identificatie van de verschillende vormen van de groep *lessonae-esculenta-ridibunda*, wekt het geen verbazing dat er polemieken ontstaan betreffende het voorkomen van de « **groene kikkers** » in Brussel.

Grenouille verte / groene kikker (*Rana esculenta synklepton*)

Le nouvel atlas « Weiserbs A. & Jacob J.-P. (2005) : Amphibiens et Reptiles de la Région de Bruxelles-Capitale – Aves & Institut Bruxellois pour la Gestion de l'Environnement, Bruxelles. 107 pages », n'échappe pas à cette problématique et dans les différents chapitres concernant les « grenouilles vertes », nous avons constaté un manque de clarté, ce qui risque d'engendrer de nouvelles confusions.

Par exemple : La Grenouille verte – *Rana* kl. *esculenta* (page 57) est traitée sous le chapitre des espèces indigènes. Au départ, *R. lessonae* et *R. ridibunda* sont désignées comme les véritables espèces du complexe *lessonae-esculenta-ridibunda* et l'hybridation entre ces deux espèces génère l'espèce (?) *R. kl. esculenta*.

On constate donc que *R. kl. esculenta* est traitée comme espèce, quoique ce ne soit pas une véritable espèce (?). Plus loin, on l'appelle également Grenouille verte indigène (page 59) dont la dernière population aurait été observée dans la réserve du Moeraske (1996). Ailleurs, les autres sites occupés ont connu un déclin antérieur et à présent, l'espèce est considérée comme éteinte (Fig. 13. – page 61).

L'atlas n'explique pas pourquoi *R. kl. esculenta* est considérée comme espèce indigène, hors que, une des véritables espèces parentales, *R. ridibunda* se retrouve sous le chapitre des espèces introduites (voir plus loin).

D'autre part, si on considère *R. kl. esculenta* en tant que complexe qui ne contient que les formes hybrides du groupe *lessonae-esculenta-ridibunda* (dont certains individus peuvent être très ressemblants à *R. ridibunda* ou *R. lessonae*) et que leur identification requiert une expertise particulière (voir une analyse biochimique), elle persiste peut-être en Région de Bruxelles-Capitale. Les « grenouilles vertes » du Vogelzang ont les caractéristiques de ce groupe !

Autre exemple : La Petite grenouille verte ou Grenouille de Lessona (*Rana lessonae*) – page 77, est traitée sous le chapitre des espèces éteintes depuis plus de 20 ans (!).

Deze problematiek komt dus ook naar voor in de nieuwe atlas « Weiserbs A. & Jacob J.-P. (2005) : Amfibieën en Reptielen van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest – Aves & Brussels Instituut voor Milieubeheer. Brussel. 107 blz. », want in de verschillende hoofdstukken over de « groene kikkers » heerst er enige onduidelijkheid, wat voor nog meer verwarring kan zorgen.

Een voorbeeld : De Middelste groene kikker – *Rana* kl. *esculenta* (pagina 57) wordt behandeld onder het hoofdstuk inheemse soorten. In het begin worden *R. lessonae* en *R. ridibunda* aangeduid als echte soorten van het complex *lessonae-esculenta-ridibunda* en de hybridevorming tussen deze twee brengt de soort (?) *R. kl. esculenta* voort.

We stellen dus vast dat *R. kl. esculenta* als soort wordt behandeld, terwijl het in feite niet gaat om een echte soort (?). Wat verder (p.59) wordt hij ook 'inheemse' Middelste groene kikker genoemd, waarvan de laatste populatie zou waargenomen zijn in het Moeraske (1996). Elders, in de andere gebieden, zou er al eerder een afname hebben plaatsgevonden en tegenwoordig wordt de soort als uitgestorven beschouwd (Fig. 13. – pagina 61).

De atlas legt niet uit waarom *R. kl. esculenta* als een inheemse soort wordt beschouwd, terwijl *R. ridibunda*, een van de echte oudersoorten, integendeel onder het hoofdstuk van de geïntroduceerde soorten (zie verder) is terug te vinden.

Zo men echter *R. kl. esculenta* beschouwt als complex dat enkel de hybride vormen omvat van de groep *lessonae-esculenta-ridibunda* (waarvan bepaalde individu's zeer sterk gelijken op *R. ridibunda* of *R. lessonae*) en hun identificatie een bijzondere deskundigheid vereist, zelfs een biochemische analyse), zijn er misschien nog wel nazaten van te vinden in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest, want de « groene kikkers » in Vogelzang hebben wel de kenmerken van deze groep!

Ander voorbeeld : De Kleine groene kikker of Poelkikker (*Rana lessonae*) – pagina 77 – wordt behandeld onder de sinds meer dan 20 jaar (!) uitgestorven soorten.

On précise cependant qu'en Belgique (et donc aussi au niveau de la région de Bruxelles), son statut exact actuel souffre de sérieuses incertitudes en raison de cette absence de distinction entre « grenouilles vertes » lors de la plupart des observations.

Il est peut-être utile de préciser que si la régression – et en Région de Bruxelles-Capitale, la disparition – de cette espèce se confirme et que la présence de *R. ridibunda* persiste, *R. kl. esculenta* régressera à son tour, car rappelons-le, les croisements entre ces deux (espèces ?) donnent des descendants *R. ridibunda* et les accouplements entre *R. kl. esculenta* ne donnent pas toujours des descendants fertiles. Une bonne raison pour ne pas introduire la Grenouille rieuse !

Autre question : La Grenouille rieuse (*R. ridibunda*) – page 82, est traitée sous le chapitre des espèces introduites (donc, non indigène ?).

Selon le raisonnement de l'atlas, les « grenouilles vertes » du Vogelzang ne peuvent donc être que des *R. ridibunda*.

La question est : pourquoi *R. ridibunda*, véritable espèce et espèce parentale de *R. kl. esculenta*, est-elle considérée comme non indigène ?

Suivant le guide, Les Batraciens de Belgique – O. Decocq (Centre Marie-Victorin) – Edition : Entente nationale pour la protection de la nature, « la situation actuelle en Belgique peut s'expliquer comme suit :

- durant les périodes glaciaires, *R. lessonae* et *R. ridibunda* auraient trouvé refuge dans deux régions bien distinctes, respectivement l'Italie et l'Asie mineure ;
- dès le Pléistocène, les deux espèces ont pu progresser vers le nord et l'ouest, entrant en contact dans certaines régions du sud de l'Europe ; elles purent dès lors donner naissance à des hybrides ;
- colonisèrent ensuite spontanément la Belgique, où ce sont les seules « grenouilles vertes » indigènes : la Petite grenouille verte ou Grenouille de Lessona (*R. lessonae*), et son hybride avec la Grenouille rieuse (*R. ridibunda*), nommé *R. kl. esculenta* ;
- depuis lors, ces deux entités coexistent chez nous tout en conservant leurs caractéristiques propres (*R. lessonae* et *R. kl. esculenta* restent identifiables morphologiquement – même si la distinction est difficile pour le néophyte –, comme s'il s'agissait réellement de deux espèces), alors même que des croisements se produisent entre elles et donnent une descendance féconde ;
- depuis peu, l'homme est venu ajouter un niveau de complexité à cette situation en lâchant dans la nature d'autres « grenouilles vertes » qui ne sont pas naturellement présentes en Belgique. C'est notamment le cas de la Grenouille rieuse (*R. ridibunda*) ... »

La réponse à notre question serait donc : la Grenouille rieuse (*R. ridibunda*) n'est jamais arrivée jusque chez nous de façon naturelle.

Et pourtant, qui peut prouver que les populations de *R. kl. esculenta* n'ont jamais été accompagnées de façon naturelle par des *R. ridibunda* ? Rappelons-nous : la distinction entre certains individus de *R. kl. esculenta* et *R. ridibunda* est très difficile sur le terrain. Alors, indigène ou pas ?

Wel preciseert men dat in België (en dus ook op het niveau van het Brussels gewest), er grote onzekerheid heerst omtrent zijn juiste huidige statuut omdat er bij de meeste waarnemingen geen onderscheid wordt gemaakt tussen de verschillende « groene kikkers ».

Misschien is het wel nuttig om te preciseren dat als de achteruitgang – en in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest de verdwijning – van deze soort bevestigd wordt en de aanwezigheid van *R. ridibunda* blijvend is, *R. kl. esculenta* op zijn beurt ook in aantal zal afnemen. Het is immers zo dat kruising tussen deze twee (soorten?), afstammelingen van *R. ridibunda* geeft en dat een koppel *R. kl. esculenta* niet altijd voor een vruchtbaar nageslacht zorgt. In elk geval is dit een goede reden om geen Meerkikkers in te voeren!

Andere vraag : De Meerkikker (*R. ridibunda*) – pagina 82 – wordt behandeld onder het hoofdstuk van de geïntroduceerde soorten (dus niet-inheems?).

Als we de redenering van de atlas volgen, kunnen de « groene kikkers » van Vogelzang slechts *R. ridibunda* zijn.

De vraag is: waarom wordt *R. ridibunda*, echte soort en tevens oudersoort van *R. kl. esculenta*, niet als inheems beschouwd?

Volgens “Les Batraciens de Belgique” – O. Decocq (Centre Marie-Victorin) – Edition : Entente nationale pour la protection de la nature, « kan de huidige toestand in België als volgt worden verklaard:

- tijdens de ijstijdperken zouden *R. lessonae* en *R. ridibunda* een toevlucht hebben gevonden in twee duidelijk verschillende streken, namelijk in Italië en Klein-Azië;
- sinds het Pleistoceen trokken de twee soorten noord- en westwaarts en kwamen in sommige streken in het zuiden van Europa met mekaar in contact; vanaf dan konden ze hybriden voortbrengen;
- vervolgens koloniseerden de Kleine groene kikker of Poelkikker (*R. Lessonae*) en zijn hybride met de Meerkikker (*R. ridibunda*), de zogenaamde *R. kl. esculenta*, spontaan België: dit zijn de enige inheemse « groene kikkers » ;
- sindsdien zijn deze twee naast elkaar blijven verder bestaan en hebben zij hun eigen kenmerken behouden (*R. lessonae* en *R. kl. esculenta* kunnen morfologisch worden geïdentificeerd – zelfs al is het onderscheid voor niet-specialisten moeilijk –, alsof het in werkelijkheid om twee soorten gaat), hoewel er kruisingen voorkomen die vruchtbare nakomelingen geven ;
- sinds kort heeft de mens de toestand nog wat ingewikkelder gemaakt door in de natuur andere « groene kikkers », die niet van nature in België aanwezig zijn, los te laten. Dat is met name het geval voor de Meerkikker (*R. ridibunda*)... »

Het antwoord op onze vraag zou dus zijn dat de Meerkikker (*R. ridibunda*) nooit op een natuurlijke manier tot bij ons is geraakt. Wie kan er echter aantonen dat er nooit populaties van *R. kl. esculenta* op een natuurlijke wijze vergezeld werden door *R. ridibunda*? We weten al dat het onderscheid tussen bepaalde individu's van *R. kl. esculenta* et *R. ridibunda* op het terrein praktisch onmogelijk is. Wie bepaalt dan wat inheems is of niet?

La véritable raison pour maintenir son statut d'espèce non indigène est peut-être de nature commerciale, car les importations destinées au secteur de la restauration concernent en grande partie les cuisses de *R. ridibunda*. La législation en Région de Bruxelles-Capitale (voir plus loin) interdit le transport, la mise en vente et l'achat des espèces indigènes !

D'autre part, vu l'origine de *Rana* kl. *esculenta* (*R. lessonae* x *R. ridibunda*), on peut admettre que certains considèrent la Grenouille rieuse (*R. ridibunda*), actuellement présente chez nous, comme une espèce parentale qui retrouve ici ses origines et qui est donc d'une certaine façon indigène (?). La thèse est peut-être audacieuse, mais elle mérite sans aucun doute réflexion.

Quoi qu'il en soit, cette thèse ne peut en aucun cas justifier l'introduction de grenouilles dans la Nature, qu'elles soient indigènes ou pas. La restauration des habitats reste le seul moyen qui peut favoriser un retour naturel durable et garantir une viabilité optimale des différentes populations. Malheureusement, en Région de Bruxelles-Capitale, la Loi n'est pas explicite à ce sujet. Par contre, l'Ordonnance du 29.08.1991 (Moniteur Belge du 13.11.1991) vise une protection quasi totale des amphibiens. Nous regrettons cependant que le nouvel atlas pour Bruxelles n'ait pas jugé utile de rappeler le détail des différentes interdictions en vigueur.

Pour toutes les espèces indigènes, il est interdit de :

- chasser ou tuer ;
- blesser ;
- capturer ;
- détenir en captivité ;
- perturber ;
- transporter ;
- mettre en vente ;
- céder, à titre gratuit ou non ;
- acheter ;
- détruire, endommager les pontes.

En plus, leurs habitats et refuges ne peuvent être détruits ou endommagés intentionnellement. Par contre, la destruction ou la pollution de leurs habitats reste possible si on ignore la présence des amphibiens !

Néanmoins, ce sont des dispositions très utiles à faire valoir pour empêcher le comblement d'une mare ou de zones humides où l'on a prouvé la présence d'amphibiens.

D'un autre côté, il n'est pas interdit de naturaliser, de collectionner ou de vendre à l'état mort ou blessé nos espèces (?). Absurde, puisqu'on interdit de chasser, de tuer et de transporter ! Qui nous prouve que les cuisses de grenouille vendues à Bruxelles proviennent d'autres espèces et qui nous garantit qu'elles ne sont pas issues de prélèvement dans la nature et que ces prélèvements ne menacent pas les populations dans les pays d'origine ? La consommation de ce genre de produit est indigne et témoigne d'irresponsabilité vis-à-vis de la faune de notre planète !

Autre absurdité est la non-interdiction en Région de Bruxelles-Capitale de vendre, de transporter et de mettre en liberté des espèces non indigènes vivantes, car dans très peu de cas, celles-ci présentent une compensation valable pour la disparition de nos espèces indigènes. Au contraire, leur introduction est souvent une menace pour les espèces qui subsistent chez nous. D'autre part, la réintroduction

Misschien zou de achterliggende reden om staande te houden dat het statuut van een soort al dan niet inheems is, wel eens van commerciële aard kunnen zijn. De invoer die bestemd is voor de horecasector betreft grotendeels de biljetjes van *R. ridibunda*. De wetgeving in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest (zie verder) verbiedt het transport, de verkoop en aankoop van inheemse soorten!

Anderzijds kunnen we, rekening houdend met de afkomst van *Rana* kl. *esculenta* (*R. lessonae* x *R. ridibunda*), aannemen dat sommigen de nu bij ons voorkomende Meerkikkers (*R. ridibunda*), beschouwen als een oudersoort die hier terug aansluit bij zijn oorsprong en dus in zeker opzicht inheems is (?). Misschien is het een gewaagde stelling, maar ze is het overwegen waard.

Wat er ook van zij, deze stelling kan onder geen enkel beding de introductie van kikkers in de Natuur verrechtvaardigen, onafgezien van het feit of ze nu al dan niet inheems zijn. Herstel van de habitats blijft het enige middel dat een duurzame natuurlijke terugkeer kan begunstigen en optimale levenskansen voor de verschillende populaties kan waarborgen. Spijtig genoeg spreekt de wetgeving in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest zich daar niet expliciet over uit. Daarentegen mikt de Ordonnantie van 29.08.1991 (Staatsblad van 13.11.1991) op een nagenoeg totale bescherming van de amfibieën. We betreuren het dan ook dat de nieuwe atlas voor Brussel het niet nuttig heeft geacht om de verschillende verboden die van kracht zijn in detail te bespreken.

Voor alle inheemse soorten geldt dat het verboden is om:

- ze te jagen of te doden;
- ze te kwetsen;
- ze te vangen;
- ze te in gevangenschap te houden;
- ze te verstoren;
- ze te vervoeren;
- ze te koop aan te bieden;
- ze al dan niet gratis af te staan;
- ze te kopen
- hun legfels te vernielen of te beschadigen.

Bovendien mogen hun habitats en schuilplaatsen niet bewust worden vernield of beschadigd. Wel blijft de vernieling of verontreiniging van hun habitats mogelijk als men niet op de hoogte is van de aanwezigheid van amfibieën!

Niettemin zijn deze bepalingen zeer handige instrumenten om het dempen van een poel of vochtige zones te verhinderen als de aanwezigheid van amfibieën er is bewezen.

Aan de andere kant is het niet verboden om onze soorten (?) in dode of gekwetste toestand te prepareren, te verzamelen of te verkopen. Maar dat is absurd aangezien het jagen, doden en vervoeren ervan verboden is! Wie bewijst ons dat de in Brussel verkochte kikkerbiljetjes van andere soorten afkomstig zijn? En wie garandeert ons dat ze niet uit de natuur weggevangen zijn en dat deze praktijk de populaties in het land van herkomst kunnen bedreigen? De consumptie van dit soort product is een schande en getuigt van een gebrek aan verantwoordelijkheid ten opzichte van de fauna van onze planeet!

Een andere absurditeit is het feit dat het in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest niet verboden is om niet-inheemse levende soorten te verkopen, te vervoeren en vrij te laten, want in zeer weinig gevallen bieden zij een serieuze compensatie voor het verdwijnen van onze inheemse soorten. Het tegendeel is eerder waar, want hun introductie vormt vaak een bedreiging voor de soorten die bij ons nog overblijven. Anderzijds is de

d'espèces disparues est presque toujours vouée à l'échec si les habitats ne répondent pas aux besoins particuliers de l'espèce (ce qui est rarement le cas).

La place, disponible dans cette feuille de contact, ne nous permet pas de traiter davantage les informations disponibles sur les amphibiens et en particulier celles qui nous permettent d'identifier les différentes espèces. Cependant, si parmi vous il y en a qui sont intéressés par ce thème et qui se découvrent une âme d'amateur herpétologiste, nous serions enchantés de leur communiquer le nom des ouvrages qui peuvent les guider dans ce monde passionnant des tritons, crapauds et grenouilles.

Dans la vallée du Vogelzangbeek, l'étude des différents biotopes et habitats est sans aucun doute une occasion idéale pour découvrir les amphibiens et pour participer à la conservation, à la gestion et au développement de l'herpétofaune de ce site classé, bientôt Réserve Naturelle Régionale !

Peter Vanbellinghen

Remerciements à Chris Van Den Haute pour sa collaboration et la relecture de cet article.

herintroductie van verdwenen soorten bijna steeds tot mislukken gedoemd als de habitats niet beantwoorden aan de bijzondere behoeften van de soort (wat zelden het geval is).

Het ontbreekt ons in dit contactblad aan plaats voor het verstrekken van nog meer informatie die beschikbaar is over amfibieën, en in het bijzonder omtrent het identificeren van de verschillende soorten. Mochten er evenwel lezers zijn die interesse voor dit thema hebben en graag amateur herpetoloog willen worden, zullen wij hen met veel plezier de titels bezorgen van de werken die hen kunnen oriënteren en helpen in de boeiende wereld van salamanders, padden en kikkers.

In de Vogelzangbeekvallei biedt de studie van de verschillende biotopen en habitats zonder enige twijfel een ideale kans om de amfibieën te ontdekken. Bovendien kan je ook deelnemen aan de vrijwaring, het beheer en de ontwikkeling van de herpetofauna in dit gebied dat al beschermd is, maar weldra ook een Gewestelijk Natuurreservaat zal zijn!

Peter Vanbellinghen, vertaling: Jan Paenhuysen

Dank aan Chris Van Den Haute voor de samenwerking en het nalezen van dit artikel.

Bibliographie / Bibliografie :

- *Les Batraciens de Belgique - O. Decocq (Centre Marie-Victorin) - Edit. Entente Nationale pour la Protection de la Nature asbl,*
- *Verspreiding van Amfibieën en Reptielen in Vlaanderen - Dirk Bauwens & Katia Claus - Uitg. De Wielewaal Natuurvereniging vzw,*
- *Guide des amphibiens d'Europe - Andreas et Christel Nöllert - Edit. Delachaux et Niestlé,*
- *Amphibiens et Reptiles de la Région de Bruxelles-Capitale / Amfibieën en Reptielen van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest - Anne Weiserbs & Jean-Paul Jacob - Edit. / Uitg. Aves & IBGE / BIM*
- *Les Grenouilles vertes (Rana esculenta, Rana lessonae, Rana ridibunda) - Jean-Paul Jacob & Eric Graitson (Aves) - 28/11/2004 - Système d'Information sur la Biodiversité en Wallonie.*

VIE DE L' ASSOCIATION

Au début, le chemin à parcourir était mal tracé et très vague. Une chose était sûre : la vallée du Vogelzangbeek méritait mieux ! La poignée de naturalistes qui étaient conscients de la valeur et du potentiel de ce site n'étaient pas organisés et donc pas en mesure de s'opposer aux dégradations fréquentes dont souffrait ce patrimoine. Encouragées par l'IBGE et par le Secrétaire d'État Didier Van Eyl qui était compétent pour les Monuments et les Sites à ce moment, douze associations pour la protection de la Nature ont introduit, en 1995, une demande de classement. Cette action demandait un suivi attentif et a fait naître notre Commission. Son nom indiquait déjà clairement quels étaient ses objectifs. Les premiers membres de cette «association de fait» ont entrepris de nombreuses démarches en vue de leur réalisation.

VERENIGINGSLEVEN

Wisten wij aanvankelijk niet heel goed welke weg of richting wij moesten volgen, één zaak was wel heel duidelijk: de vallei van de Vogelzangbeek verdiende beter! Het handjevol natuurliefhebbers die de waarde en het potentieel van het gebied kenden was niet georganiseerd en dus ook niet bij machte in te gaan tegen de vele vormen van aftakeling waaronder het patrimonium te lijden had. Aangemoedigd door het BIM en Staatssecretaris Didier Van Eyl, die toen bevoegd was voor Monumenten en Landschappen, dienden twaalf verenigingen voor natuurbehoud in 1995 een beschermingsaanvraag in. Deze actie vereiste een systematische opvolging, wat leidde tot het ontstaan van onze Commissie. Haar naam verwees duidelijk naar haar doelstellingen. Om ze te verwezenlijken hebben de stichters van deze "feitelijke vereniging" veelvuldige stappen ondernomen.

Une de ces démarches était la publication d'une feuille de contact annuelle qui devait sensibiliser et informer. Nous sommes actuellement à sa onzième édition.

Une autre source d'information était disponible sur Internet via le site du comité de quartier Vogelenzang. En 2004, cette page a été démenagée vers un espace indépendant disponible sur : <http://users.edpnet.be/ccnvogelzangcbrn/>

Un tout grand merci à Chantal Colombo qui s'est occupée de gérer notre page au sein du site du comité de quartier. Pour tout renseignement concernant les actions de ce comité, vous pouvez d'ailleurs continuer à consulter son site Internet pour lequel un lien est disponible sur notre site.

Autre lien disponible est celui pour le site Internet de la Protection des Oiseaux, car notre collaboration avec la LRBPO (notamment en matière d'assurance pour les participants aux activités de gestion) a également abouti dans un échange d'informations. Vous trouverez une présentation de « La Vallée du Vogelzangbeek » sur son site Internet, page :

<http://www.protectiondesoiseaux.be/content/view/772/87/>

Nous remercions les dirigeants de cette association pour cette collaboration fructueuse.

Durant toutes ces années, les lecteurs ont donc pu suivre l'évolution de nos différentes actions. Ils ont été invités à participer aux activités de découverte, d'étude, de protection et de gestion organisées par notre Commission. Le bilan de l'association est aujourd'hui franchement positif, et personne n'avait osé espérer un tel résultat. Grâce au dévouement et au soutien de ses membres et des autorités, grâce aux moyens nous confiés et grâce à une certaine obstination de la part de ses dirigeants, la CCN Vogelzang CBN est devenue incontournable quant à la conservation, la gestion et le développement du site.

Un beau bilan est signe d'un passé (proche) positif et encourageant, mais ne peut prédire ce qui nous attend dans le futur. Afin d'assurer la pérennité du site et des actions en sa faveur, notre association s'est constituée en ASBL le 16.01.2003. Ainsi, la continuation de nos actions est garantie, et ceci restera toujours l'objectif principal de notre Commission (qui a d'ailleurs conservé le même nom). Pour être sûr que dans le futur tous les objectifs resteront d'application, ils ont été scellés dans les statuts de l'ASBL (voir notre Feuille de Contact n° 8/2003).

Pour réaliser ses objectifs, notre Commission est toujours à la recherche de membres qui sont intéressés à s'investir davantage au sein de l'association. Par exemple : une assistance pour la gestion des différents dossiers, pour organiser nos activités, pour éditer notre périodique, pour remplir les tâches administratives liées aux statuts de l'ASBL, pour coordonner nos projets de réhabilitation... est la bienvenue. Votre aide peut aussi être plus ponctuelle et se limiter à une activité bien précise comme les inventaires et les suivis de la faune et de la flore, entretien et gestion des abords du site, surveillance du site... Réparties sur un plus grand nombre de personnes, ces tâches et devoirs seront aussi plus légers et les résultats meilleurs !

Een van die stappen was de uitgave van een jaarlijks contactblad om de mensen te sensibiliseren en te informeren. Op dit ogenblik zijn we toe aan de elfde uitgave ervan.

Een andere informatiebron werd ter beschikking gesteld op Internet, via de site van het wijkcomité Vogelenzang. In 2004 verhuisde deze bladzijde naar een onafhankelijke site.

Wie het wil beproeven kan gaan kijken op:

<http://users.edpnet.be/ccnvogelzangcbrn/> .

Wij zijn Chantal Colombo, die het op haar nam die bladzijde te beheren binnen de site van het wijkcomité, ten zeerste dankbaar. Al wie interesse voelt voor wat dit comité zoal onderneemt kan verder alle gewenste inlichtingen vinden op hun Internetsite en daartoe is er een link beschikbaar vanuit onze eigen site.

Een andere mogelijke link is de Internetsite van de "Protection des Oiseaux", want onze samenwerking met de LRBPO (o.a. voor de verzekering van de deelnemers aan onze beheerswerken) mondde uit in een gegevensuitwisseling. Zo wordt "De Vallei van de Vogelzangbeek" voorgesteld op hun Internetsite onder:

<http://vogelbescherming.be/content/view/772/87/>

Wij danken hierbij de verantwoordelijken van die vereniging voor deze vruchtbare samenwerking.

Gedurende al die jaren hebben de lezers zo de evolutie van onze verschillende acties op de voet kunnen volgen. Voor hen bood het een uitnodiging om deel te nemen aan de door onze Commissie ingerichte activiteiten die natuurbeleving, -studie, -bescherming en -beheer op het oog hebben. Niemand had durven dromen dat de resultaten van onze vereniging vandaag zo positief zouden zijn. Dankzij de toewijding en steun van haar leden en van de overheden, dankzij de ons toevertrouwde middelen en het doorzettingsvermogen van haar bestuurders, heeft de CCN Vogelzang CBN inzake bescherming, beheer en ontwikkeling van het gebied een autoriteit verworven waar niemand meer aan voorbij kan.

Dat mooie palmares is een teken van een positief en bemoedigend (nabije) verleden. Toch kan je er niet uit afleiden wat de toekomst zal geven. Om het voortbestaan van het gebied en de acties ten voordele ervan te verzekeren, is onze vereniging, sinds 16.01.2003, omgevormd tot een VZW. Het voortzetten van onze acties is en zal altijd de hoofdbekommernis van onze Commissie zijn. Overigens blijft ze dezelfde naam behouden. Om er zeker van te zijn dat onze doelstellingen ook in de toekomst zullen worden nagestreefd, hebben we ze in de statuten van de VZW vastgelegd (zie ons Contactblad n° 8/2003).

Om haar doelstellingen te verwezenlijken is onze Commissie steeds op zoek naar leden die zich graag meer willen inzetten voor onze vereniging. Zo zijn wij op zoek naar mensen die willen bijspringen bij het beheer van bepaalde dossiers, het organiseren van onze activiteiten, het uitgeven van ons tijdschrift, het uitvoeren van de administratieve taken opgelegd door de statuten van de VZW, het coördineren van onze herwaarderingsprojecten... Je hulp kan zich ook meer beperken tot een bepaalde activiteit zoals het inventariseren en monitoren van de fauna en flora, de onderhouds- en beheerswerken in het gebied... Door de taken en het werk te verdelen over een groter aantal personen, worden ze minder zwaar en leiden ze tot betere resultaten!

Comment pouvez-vous nous aider ?

- *Participer aux activités organisées par la Commission (Promenades Nature & Journées de Gestion).*
- *Devenir membre de la CCN Vogelzang CBN en versant une cotisation ou don (voir ci-après).*
- *Motiver vos connaissances et amis à soutenir nos actions et à venir nous rejoindre.*
- *Devenir membre actif et effectif en aidant l'association et en participant aux réunions (voir ci-après).*
- *User de votre influence auprès des instances officielles (à tous les niveaux) pour soutenir nos actions.*
- *Soutenir nos projets en cours, car souvent un financement complémentaire est nécessaire !*
- *Adhérer aux autres associations pour la nature actives à d'autres niveaux (voir notre Feuille de Contact n° 4).*
- *Faire connaître nos activités dans votre quartier (affichage des feuilles vertes - Promenades Nature & Journées de Gestion).*
- *Créer des groupes d'étude qui visent un aspect particulier du site (plantes, oiseaux, insectes, batraciens...).*
- *Participer aux actions qui s'inscrivent dans les objectifs de la Commission.*

Notre Commission reste très active à tous les niveaux. La réalisation de nos projets de réhabilitation a demandé et demandera encore beaucoup de temps et d'énergie.

Heureusement, nous réussissons régulièrement à trouver les moyens financiers nécessaires et un important financement complémentaire nous a été attribué par le Prix catégorie « Nature » des Ford Conservation & Environmental Grants 2003 et le Prix de ALCOA *foundation*.

Ces récompenses exceptionnelles nous ont encouragés à poursuivre nos objectifs pour la conservation, la gestion et le développement de la Nature dans la vallée du Vogelzangbeek à Anderlecht. Le succès de nos actions est en grande partie à attribuer à notre persévérance pour faire accepter la Nature comme étant patrimoine commun.

Elle a toujours existé pour tout le monde et tout le monde en a besoin. Si l'homme est souvent la cause de sa dégradation et de sa disparition, il peut (doit) aussi intervenir pour la sauvegarder et pour conserver ce patrimoine pour les générations futures. Cela doit, non seulement se faire à l'échelle mondiale, mais également près de chez nous. Nous essayons, avec nos moyens, de faire appliquer ce principe à la vallée du Vogelzangbeek. Cela n'est pas toujours facile et nous apprécions donc particulièrement l'aide de tous ceux qui suivent l'exemple donné par nos donateurs. La reconnaissance de nos objectifs et du bien-fondé de nos projets par ceux-ci est essentielle pour pouvoir les réaliser. C'est donc aussi l'occasion pour remercier tous ceux qui nous aident et qui soutiennent nos actions, que ce soit les donateurs, les associations, les comités de quartier, les bénévoles ou les autorités.

Nous espérons que les phases suivantes de notre plan global de réhabilitation trouveront également le soutien des autorités et des donateurs. Avec leur appui et de nouveaux moyens financiers, la mise en valeur de notre patrimoine naturel commun pourra alors se poursuivre.

Les valeurs scientifiques de ce patrimoine qui sont reconnues par le classement du site méritent reconnaissance et agrégation d'un statut de Réserve Naturelle Régionale. Dans

Hoe kan er geholpen worden?

- *Deelnemen aan de activiteiten die opgezet worden door de Commissie (Natuurwandelingen & Beheersdagen).*
- *Lid worden van CCN Vogelzang CBN door een bijdrage of gift te storten (zie verder).*
- *Kennissen en vrienden aanspreken en motiveren om onze acties te steunen en om ook lid te worden.*
- *Actief en werkend lid worden, door de vereniging te helpen en door deel te nemen aan de vergaderingen (zie verder).*
- *Uw invloed aanwenden bij de officiële instellingen (op alle niveaus) om onze acties te steunen.*
- *Steun verlenen aan onze projecten want dikwijls is een bijkomende financiering nodig!*
- *Aansluiten bij andere natuurverenigingen die actief zijn op andere niveaus (zie lijst in ons Contactblad n° 4).*
- *Onze activiteiten bekend maken in uw buurt (uithangen van onze groene affiches - Natuurwandelingen & Beheersdagen).*
- *Werkgroepen oprichten die één van de bijzondere aspecten van het gebied bestuderen (planten, vogels, insecten, amfibieën, ...).*
- *Deelnemen aan activiteiten die passen in de doelstellingen van de Commissie.*

Onze Commissie blijft zeer actief op alle niveaus. De uitvoering van onze herwaarderingsprojecten zal, zoals in het verleden ook het geval was, nog veel tijd en energie opsorpen.

Gelukkig slagen wij erin om regelmatig te nodige financiële middelen te vinden. Een belangrijke bijkomende financiering werd ons toegekend via de Prijs voor de categorie "Natuur" van de Ford Conservation & Environmental Grants 2003 en de Prijs van de ALCOA *foundation*.

Deze uitzonderlijke beloningen hebben ons aangemoedigd om verder onze doelstellingen voor het behoud, het beheer en de ontwikkeling van de Natuur in de Vogelzangbeekvallei te Anderlecht te blijven volgen. Het succes van onze acties is grotendeels te danken aan het hardnekkig doorzetten van onze betrachtning om Natuur te doen erkennen als gemeenschappelijk erfgoed.

Zij was er altijd voor iedereen en iedereen heeft haar nodig. De Mens, die dikwijls de oorzaak is van haar aftakeling en vernietiging, kan (en moet) zich ook inzetten om dit erfgoed te redden en te behouden voor de volgende generaties. Dit moet niet alleen op wereldniveau gebeuren maar ook dicht bij ons. Wij trachten, met onze middelen, dit principe toe te passen in de Vogelzangbeekvallei. Dat is niet altijd gemakkelijk en we waarderen dus enorm de hulp van iedereen die hiermee het voorbeeld volgt van onze sponsors. De erkenning van onze doelstellingen en van de gegrondheid van onze projecten door hen is onontbeerlijk om deze te kunnen verwezenlijken. Het is dan ook "de" gelegenheid om iedereen die ons helpt of steunt bij onze acties te bedanken, zowel de donateurs, de verenigingen, de wijkcomités, de vrijwilligers als de autoriteiten.

We hopen dat de volgende fases van ons globaal herwaarderingsplan eveneens steun en aandacht zullen krijgen vanwege de autoriteiten en sponsors. Met hun hulp en met nieuwe financiële middelen kunnen we dan de waarden van ons gemeenschappelijk natuurlijk erfgoed verder herstellen.

De wetenschappelijke waarden van dit erfgoed, die erkend zijn via de bescherming van het gebied, zouden ook moeten kunnen worden vertaald in een erkenning als Gewestelijk Natuurreservaat. In dit dossier nam de Gemeente een voor ons gunstige

ce dossier, la Commune a pris une décision favorable et, en principe, celle de la Ministre Evelyne Huytebroeck et du Gouvernement le sera également !

Malheureusement, le projet communal « Interreg » et la réalisation de nos projets liée à celui-ci (voir Feuille de Contact N° 7/2002) deviennent de jour en jour plus improbables, car faute d'intervention, la dégradation des anciennes habitations concernées dont la Commune est propriétaire se poursuit impitoyablement.

Pourtant, son aide et son soutien sont indispensables pour la poursuite de la réhabilitation du site et pour le développement de nouveaux projets tels que notre proposition pour créer une « Ferme pour Enfants » au Meylemeersch, un centre de gestion permanente dans la maison abandonnée au n°1447 de la chaussée de Mons et une antenne du CRIE (Centre Régional d'Initiation à l'Ecologie) dans le Kattekasteel.

La bonne collaboration actuelle avec les autorités régionales au niveau de la gestion (IBGE) et au niveau de la protection (Service M&S) est également un élément indispensable pour pouvoir défendre les valeurs biologiques et paysagères de la vallée. La CCN Vogelzang CBN qui multiplie à une cadence soutenue ses démarches pour obtenir la réhabilitation de la vallée du Vogelzangbeek est consciente que, sans cette collaboration avec les autorités, la plupart des résultats obtenus à ce jour n'auraient pas été possibles, même si des améliorations à cette collaboration sont encore souhaitables et nécessaires. Nous voulons rester, encore de nombreuses années, le stimulant nécessaire au développement des valeurs naturelles du site et le garant de la pérennité de ce patrimoine commun.

Nous remercions vivement tous ceux qui nous soutiennent dans nos efforts! Merci aussi à tous nos membres et donateurs qui, grâce à leur soutien financier, rendent plus aisées les actions que nous menons jour après jour. Savoir qu'autant de personnes approuvent nos démarches en faveur de notre patrimoine naturel nous reconforte et nous motive à persister dans ce combat.

ABRÉVIATIONS

AED : Administration des Equipements et des Déplacements
ASBL : Association Sans But Lucratif
CBN : Commissie voor Behoud van de Natuur
CCN : Commission pour la Conservation de la Nature
CROH : Centre de Revalidation pour Oiseaux Handicapés
FIR : Fonds d'Intervention pour les Rapaces
FRB : Fondation Roi Baudouin
IBGE : Institut Bruxellois pour la Gestion de l'Environnement
M&S : Monuments et Sites
OGM : Organismes Génétiquement Modifiés
PPAS : Plan Particulier d'Affectation du Sol
PRAS : Plan Régional d'Affectation du Sol
PRD : Plan Régional de Développement
RBC : Région de Bruxelles-Capitale
RNR : Réserve Naturelle Régionale
SDRB : Société de Développement Régionale pour Bruxelles

beslissing en, in principe, zal ook die van Minister Evelyne Huytebroeck en de Regering gunstig zijn!

Jammer genoeg lijkt de Gemeente onze samenwerking in het kader van haar "Interreg-project" te zijn vergeten. De verwezenlijking van de door ons voorgestelde projecten (zie Contactblad N° 7/2002) wordt, dag na dag, onwaarschijnlijker door de niet aflatende aftakeling van de betreffende oude woningen waarvan ze eigenaar is en waarin ze weigert tussenbeide te komen.

Nochtans blijft de hulp en de ondersteuning vanwege de Gemeente nodig om het terrein verder in ere te kunnen herstellen en voor de uitwerking van nieuwe projecten, bv ons huidig voorstel om een "Kinderboerderij" op te richten in de Meylemeers, een permanent beheerscentrum in het verlaten huis op n° 1447 van de Bergensesteenweg en een antenne voor het GCEI (Gewestelijk Centrum voor Ecologie-Initiatie) in het Kattekasteel.

De huidige goede samenwerking met de gewestelijke autoriteiten in verband met het beheer (BIM) en met de bescherming (Dienst M&L) is eveneens een onmisbaar element om de wetenschappelijke en landschappelijke waarden van de vallei te kunnen verdedigen. De CCN Vogelzang CBN, die in hoog tempo initiatieven en stappen onderneemt om de herwaardering van de Vogelzangbeekvallei te bekomen, is zich bewust dat het merendeel van de huidige resultaten er niet zouden zijn zonder samenwerking met de overheden, alhoewel deze samenwerking zeker nog vatbaar is voor verbetering. Wij willen nog vele jaren de nodige stimulansen leveren om de natuurwaarden van het gebied te ontwikkelen en de waarborg zijn voor het voortbestaan van dit gemeenschappelijk erfgoed.

Langs deze weg bedanken wij iedereen die ons steunt bij onze inspanningen. Veel dank ook aan al onze leden en donateurs. Dankzij hun financiële steun worden de vele acties die elkaar telkens opvolgen draaglijker. De wetenschap dat zoveel mensen ons werk waarderen is een hart onder de riem en motiveert ons om ons verder te blijven inzetten.

AFKORTINGEN

BBP: Bijzonder BestemmingsPlan
BHG: Brussels Hoofdstedelijk Gewest
BIM: Brussels Instituut voor Milieubeheer
BUV: Bestuur voor Uitrusting en Vervoer
CBN: Commissie voor Behoud van de Natuur
CCN: Commission pour la Conservation de la Nature
FIR: Fonds voor Instandhouding van de Roofvogels
GBP: Gewestelijk BestemmingsPlan
GewOP: Gewestelijk OntwikkelingsPlan
GGO: Genetisch Gewijzigde Organismen
GNR: Gewestelijk Natuurreservaat
GOMB: Gewestelijk Ontwikkelingsmaatschappij Brussel
KBS: Koning BoudewijnStichting
M&L: Monumenten en Landschappen
VOC: VogelOpvangCentrum
VZW: Vereniging Zonder Winstgevend doel

VOGELZANG a besoin de vous !

Dans les rubriques précédentes, nous pensons avoir traité amplement tous les aspects qui déterminent la vie et les actions de notre association. Nous espérons vous avoir convaincus de la nécessité de son existence et, dans ce cas, votre adhésion ou le renouvellement de votre cotisation confirmera nos options pour l'avenir.

Votre cotisation, don ou toute autre aide financière peut être versée, soit à l'aide du bulletin de virement qui figure au bas de cette page, soit directement sur le compte n° 210-0062146-21 de la CCN Vogelzang CBN, Bld Général Jacques 155 à 1050 Bruxelles. Le montant de ce versement peut varier en fonction de vos motivations et de vos possibilités :

- **Cotisation membre adhérent : 5 € minimum**
- **Cotisation membre effectif (*): 10 € minimum**
- **Don ou aide financière pour nos projets : montant à fixer par vous-même.**

(*) selon les statuts : *tout membre adhérent participant activement aux actions de l'association peut devenir membre effectif et en faire la demande par écrit auprès du conseil d'administration. Le conseil d'administration statuera à la majorité des deux tiers et proposera les candidatures à l'assemblée générale. Ils seront admis comme membres effectifs par décision de l'assemblée générale réunissant les deux tiers des voix présentes ou représentées.*

En respectant ces conditions, tout membre actif peut donc devenir membre effectif ou associé de l'Assemblée Générale de notre ASBL.

VOGELZANG heeft u nodig !

In de voorgaande rubrieken hebben we getracht alle aspecten van de acties en de werking van onze vereniging zo ruim mogelijk te behandelen. We hopen dat u daarmee inziet hoezeer dit alles nodig is. Uw aansluiting of de vernieuwing van uw bijdrage zal naar de toekomst toe voor ons meer mogelijkheden scheppen. Uw bijdrage, gift of elke andere financiële steun kan gestort worden, ofwel met behulp van het overschrijvingsformulier onderaan dit blad, ofwel rechtstreeks op rekening nr. 210-0062146-21 van de CCN Vogelzang CBN, Generaal Jacqueslaan 155 te 1050 Brussel. Het bedrag van deze storting kan variëren in functie van uw motivatie en mogelijkheden:

- **Bijdrage voor toetredende leden: 5 € minimum**
- **Bijdrage voor werkende leden (*): 10 € minimum**
- **Gift of financiële steun voor onze projecten: bedrag door uzelf te bepalen.**

(*) volgens de statuten: *ieder toetredend lid dat actief meewerkt aan de acties van de vereniging kan werkend lid worden en hiervoor een schriftelijke aanvraag richten aan de raad van bestuur. De raad van bestuur, beslist met een twee derden meerderheid, en stelt hun kandidatuur voor aan de algemene vergadering. Ze zullen toegelaten worden als werkende leden bij beslissing van de algemene vergadering met meerderheid van twee derden van de aanwezige of vertegenwoordigde stemmen.*

Ieder actief lid dat voldoet aan deze voorwaarden kan dus werkend lid of vennoot worden van de Algemene Vergadering van onze VZW.

Ont participé à cette feuille de contact :

- article «Tritons, Crapauds, Grenouilles, ...» / artikel «Salamanders, Padden, Kikkers, ...» :
- Peter VANBELLINGHEN – Vertaling : Jan PAENHUYSSEN
- vérification textes français : Christiane HUBERT
- nazicht nederlandse teksten en vertaling : Jan PAENHUYSSEN
- registre des membres / ledenbestand : David VANBELLINGHEN
- réalisation & rédaction / realisatie & redactie : Peter VANBELLINGHEN

Hebben meegewerkt aan dit contactblad :

Plus d'informations concernant nos actions et activités ainsi que celles d'autres associations bruxelloises sont disponibles sur les sites Internet suivants :

Meer inlichtingen over onze acties en activiteiten alsook deze van andere Brusselse verenigingen zijn beschikbaar op de volgende websites:

<http://users.edpnet.be/ccnvogelzangcbn/>
<http://www.protectiondesoiseaux.be/content/view/772/87/>
<http://users.skynet.be/vogelzang.asbl/>
<http://www.cpnbrabant.be/>
<http://www.bruxellesnature.be/>
<http://www.brusselnatuur.be/>

Illustrations / Illustraties :

Photo/foto «Vallée/vallei & Kattesteel» - Christiane HUBERT • «Guide des amphibiens d'Europe» - Andréas et Christel NÖLLERT / Edit. Delachaux et Niestlé • «Les batraciens de Belgique» - O. DECOCQ (Centre Marie-Victorin) / Edit. Entente nationale pour la protection de la nature • «Verspreiding van amfibieën en reptielen in Vlaanderen» - Dirk BAUWENS & Katja CLAUS / Uitg. De Wielewaal • «La Hulotte» n° 42/43 et nr 25 - Pierre DEOM & CPN / Edit. Passerage • «Le Guide Ornitho» - Lars SVENSSON & Killian MULLARNEY & Dan ZETTERSTRÖM & Peter J. GRANT / Edit. Delachaux et Niestlé • «Où voir les Oiseaux en France» - Ligue Française pour la Protection des Oiseaux / Edit. Nathan • «Insectes de France et d'Europe occidentale» - Michael CHINERY / Edit. Arthaud • «Guide des Oiseaux d'Europe» - R. PETERSON & G. MOUNTFORT & P.A.D. HOLLAND & P. GÉROUDET / Edit. Delachaux et Niestlé • «Les oiseaux d'Europe» - Lars JONSSON / Edit. Nathan • CCN Vogelzang CBN.

